

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Αικατερίνης Α. Κόνιαρη

ΘΕΜΑ:

**«Παράγοντες που Επηρέασαν τη Χωροχρονική Κατανομή
των Γυναικείων Συνεταιρισμών Ελλάδας»**

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Επιβλέπουσα : Ο. Χριστοπούλου
Μέλος 1 : Δ. Γούσιος
Μέλος 2 : Μ. Ν. Ντυκέν

Σεπτέμβρης, 2013

Αφιερώνεται στη:
γιαγιά, μάνα, σύζυγο και
επιχειρηματία αγρότισσα που
συμμετείχε και συμμετέχει στη
συνεταιριστική κίνηση στην Ελλάδα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η καταγραφή των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα, η χωροθέτησή τους και η εκτίμηση των αιτιών που επηρέασαν την κατανομή τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύονται οι συνεταιριστικές θεωρίες και αναφέρονται οι αρχές και αξίες του συνεταιρισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην ελληνική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς, στην Κοινή Αγροτική Πολιτική και στα προγράμματα (οδηγίες) της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εφαρμόστηκαν για την αγροτική ανάπτυξη.

Το τρίτο κεφάλαιο, αναφέρεται στο θεσμό των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών και τις κατηγορίες αυτών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η πρωτογενής έρευνα, καταγράφονται τα στοιχεία των γυναικείων συνεταιρισμών και παρουσιάζονται (σε γραφήματα, πίνακες και χάρτες) τα αποτελέσματα της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας που εφαρμόστηκε.

Τέλος, προτείνονται οι δράσεις για την βιωσιμότητα των συνεταιρισμών και η περαιτέρω έρευνα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Γυναικείοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Κοινή Αγροτική Πολιτική

ABSTRACT

The purpose of this research is to record the women agricultural cooperatives in Greece, their locations and to assess the causes affecting their distribution.

The first chapter analyzes the cooperative theories and mentions the principles and values of the cooperative.

The second chapter refers to the Greek legislation on cooperatives, the Common Agricultural Policy and the programs (EU Directives) of the European Union applied for rural development.

The third chapter refers to the institution of women agricultural cooperatives and their categories.

In the fourth chapter, primary research is presented, women cooperatives data are recorded and presented in form of graphs, tables and maps, as well as the results of quantitative and qualitative research applied.

Finally, actions for the sustainability of cooperatives are proposed and further research on the issue.

KEYWORDS: Women Agricultural Cooperatives, Common Agricultural Policy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ	6
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1 ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	10
<u>1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	10
<u>1.2 ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ</u>	10
1.2.1 <i>Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ</i>	10
1.2.2 <i>Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ «ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ» ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ</i>	11
1.2.3 <i>Η ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ</i>	11
<u>1.3 ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ</u>	11
1.3.1 <i>ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ</i>	11
1.3.2 <i>ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ</i>	11
<u>1.4 ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ</u>	12
2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	13
<u>2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	13
<u>2.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ</u>	14
<u>2.3 Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)</u>	16
3 Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	18
<u>3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	18
3.1.1 <i>ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΙΔΡΥΣΗΣ</i>	19
<u>3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</u>	19

3.3	<u>ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ</u>	20
3.3.1	<i>Ο ΑΞΟΝΑΣ NOW (1995-1999) και (1991-1994)</i>	21
3.3.2	<i>ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ EQUAL</i>	21
3.3.3	<i>ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER</i>	21
3.3.4	<i>ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (ΟΠΑΑΧ)</i>	22
3.3.5	<i>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ</i>	23
3.4	<u>ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ</u>	23
4.	ΣΚΟΠΟΣ- ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	26
4.1	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	26
4.2	<u>ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	26
4.3	<u>ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ</u>	26
4.4	<u>ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ</u>	28
4.4.1	<i>ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</i>	28
4.4.2	<i>ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</i>	38
5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	42
	<u>ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</u>	43
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	44
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1- Παράρτημα: Κατάλογος Γυναικείων Αγροτικών – Αστικών Συνεταιρισμών που λειτουργούν στην Ελλάδα	48
Πίνακας 2- Παράρτημα: Καταγραφή – Ερωτηματολόγιο Γυναικείων Αγροτικών – Αστικών Συνεταιρισμών ανά Περιφέρεια.....	66

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 4.1: Αγροτικοί & Αστικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών που ιδρύθηκαν - καταργήθηκαν ανά έτος.....	30
Γράφημα 4.2: Άθροισμα ενεργών Γυναικείων Αγροτικών & Αστικών Συνεταιρισμών ανά έτος.....	31
Γράφημα 4.3: Λόγοι έναρξης Γυναικείων Συνεταιρισμών	38

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 4.1: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 1991.....	33
Χάρτης 4.2: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 1999.....	34
Χάρτης 4.3: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 2009.....	35
Χάρτης 4.4: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 2013.....	36
Χάρτης 4.5: Αριθμός Γυναικείων Συνεταιρισμών που Ιδρύθηκαν – Έκλεισαν από το 1983 έως το 2013.....	37
Χάρτης 4.6: Ανθεκτικότητα των Γυναικείων Συνεταιρισμών στο νόμο 4015/2011 ανά περιφέρεια.....	41
Χάρτης 1- Παράρτημα: Γυναικείοι Αγροτικοί – Αστικοί Συνεταιρισμοί Ελλάδας (Α3).....	88
Χάρτης 2- Παράρτημα: Γυναικείοι Αγροτικοί – Αστικοί Συνεταιρισμοί Ελλάδας (Α0)	

ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ

ΑΣ	- Αγροτικός Συνεταιρισμός
ΕΕ	- Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	- Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΜΜΕΧ	- Ελληνικός Οργανισμός Μικρών Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας
ΕΣΠΑ	- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
FAO	- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION of United Nations (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών)
ICA	- International Co-operative Alliance (Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία)
ΚΑΠ	- Κοινή Αγροτική πολιτική
ΚΕΠ	- Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΠΣ	- Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΝΕΛΕ	- Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης
ΟΑΕΔ	- Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΑΕΕ	- Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών
ΟΓΑ	- Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΠΑΑΧ	- Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
ΠΑΣΕΓΕΣ	- Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αφορμή για την επιλογή του θέματος υπήρξε η εκπόνηση ερευνητικής εργασίας μου στα πλαίσια του μαθήματος: Ανάπτυξη Υπαίθρου των μεταπτυχιακών μου σπουδών με θέμα: «Βιωσιμότητα των γυναικείων συνεταιρισμών στο νομό Λάρισας» όπου διαπιστώθηκε ότι τέσσερις (4) από τους επτά (7) συνεταιρισμούς γυναικών στο νομό Λάρισας έχουν κλείσει, τα τελευταία δύο χρόνια. Έτσι ξεκίνησα την έρευνα για την καταγραφή στοιχείων λειτουργίας των γυναικείων συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα και οι απαντήσεις στα κύρια ερωτήματα της ερευνητικής εργασίας δόθηκαν μέσα από τη συνεργασία με τις «συνεταιρίστριες» από όλη την Ελλάδα.

Κατ' αρχήν, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Όλγα Χριστοπούλου (επιβλέπουσα της ερευνητικής εργασίας) για τη θετικό πνεύμα συνεργασίας σε όλα τα στάδια της διπλωματικής, τον κύριο Δημήτρη Καλλιώρα (καθηγητή πανεπιστημίου Θεσσαλίας) για τη υπόδειξη βιβλιογραφίας, τον κύριο Δημήτρη Γαμβρούλη (συνταξιούχο- πρώην στέλεχος της ΠΑΣΕΓΕΣ) για την ενδιαφέρουσα τηλεφωνική συζήτηση για τους γυναικείους συνεταιρισμούς και την κυρία Αργυρώ Ρουμπάκου (αναπληρώτρια προϊσταμένη της διεύθυνσης αγροτικής οικιακής οικονομίας του υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης) για τα στοιχεία από την καταγραφή γυναικείων συνεταιρισμών του υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων. Ευχαριστώ τους υπαλλήλους των αναπτυξιακών εταιριών, των ΚΕΠ, των δήμων, των προέδρων των δημοτικών ενοτήτων και των αγροτικών ενώσεων για τα στοιχεία των συνεταιρισμών της περιοχής τους. Τέλος, ευχαριστώ από καρδιά, όλες τις κυρίες προέδρους - υπευθύνους και μέλη των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών για την τηλεφωνική μας συνομιλία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, στην Ελλάδα, παρουσιάζεται μια κίνηση διακοσίων περίπου γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών με κύριους λόγους έναρξης δραστηριότητας τις επιδοτούμενες επιμορφώσεις, τα σεμινάρια και τον επιδοτούμενο εξοπλισμό. Καθοδηγούμενοι από τις επιλέξιμες δαπάνες των ολοκληρωμένων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που σκοπό είχαν τη διαμόρφωση μιας πολυλειτουργικής υπαίθρου και τη μείωση της γεωργικής παραγωγής, Τελευταία, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, μια σοσιαλιστική νησίδα στο κεφαλαιοκρατικό σύστημα, προσπαθούν να επιβιώσουν ανταγωνιζόμενοι στην ελεύθερη αγορά, αντιμέτωποι με την ισχύουσα κρατική πολιτική αποδόμησης της συνεταιριστικής ιδέας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή των γυναικείων συνεταιρισμών και η δημιουργία κατάστασης με στοιχεία επικοινωνίας και η έρευνα για τους λόγους ίδρυσης και παύσης της δραστηριότητάς τους. Στόχος είναι η διαβίβαση των δεδομένων στις σχετικές υπηρεσίες και η ανοιχτή πρόσβαση στα στοιχεία για την οργάνωση και συντονισμό των γυναικείων συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα.

1 ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες για το τι είναι συνεταιρισμός. Η διαφοροποίηση των ορισμών έγκειται στην έμφαση που δίνει ο καθένας στα χαρακτηριστικά και τους σκοπούς ίδρυσης του συνεταιρισμού. Βάση του ορισμού που δόθηκε στο παγκόσμιο συνέδριο των συνεταιριστικών οργανώσεων στο Μάντσεστερ της Αγγλίας, το 1995: «Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

1.2 ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Επιστήμονες και στοχαστές, σοσιαλιστές και συντηρητικοί υπήρξαν υποστηρικτές της συνεταιριστικής ιδέας και ανέπτυξαν διάφορες θεωρίες.

Σύμφωνα με τον Γ. Κορδάτο (1973:12) η συνεταιριστική ιδέα γεννιέται σαν αντίδραση στην κεφαλαιοκρατική εκμετάλλευση των μικροεπαγγελματιών και μικροαγοτών και αναφέρει «Οι συνεταιριστικές είναι αμυντικές οργανώσεις ενάντια στο καταστρεπτικά αποτελέσματα του κεφαλαιοκρατισμού».

1.2.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ο συνεταιρισμός ως ιδέα γεννήθηκε στις χώρες όπου το βιομηχανικό κεφάλαιο έγινε η κυρίαρχη μορφή της οικονομίας. Η θεωρία της μετεξέλιξης του καπιταλισμού σε σοσιαλισμό μέσω των συνεταιρισμών εμφανίστηκε στις οικονομικά και κοινωνικά προηγμένες χώρες όπου παρουσιάζονταν έντονες ταξικές αντιπαραθέσεις στην Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία (Κρουσταλάκη – Μπεβεράτου, 1990:25-9). Υποστηρικτής της συνεταιριστικής ιδέας ο βρετανός βιομήχανος και κοινωνικός μεταρρυθμιστής Ρόμπερτ Όουεν (Robert Owen, 1771-1858) ο οποίος προσπάθησε να υλοποιήσει σε πραγματικό χώρο και χρόνο τις ιδέες του. Σύμφωνα με την πρόταση του Όουεν, η λύση του προβλήματος της φτώχειας βρισκόταν στο να γίνουν οι φτωχοί παραγωγικοί μέσω της δημιουργίας συνεταιριστικών χωριών.

1.2.2 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ «ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ» ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Οι υποστηρικτές (ουτοπιστές σοσιαλιστές) αυτής της θεωρίας υποστηρίζουν ότι η μαζικότητα εφαρμογής του συνεταιριστικού θεσμού θα εκτοπίσει βαθμιαία τους καπιταλιστικούς μηχανισμούς του κεφαλαίου και θα αντικατασταθούν με τους συνεταιριστικούς σοσιαλιστικούς.

1.2.3 Η ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

Η μαρξιστική θεωρία ως συνέχεια της ουτοπιστικής θεωρίας, εξετάζει το συνεταιριστικό ως κοινωνικό φαινόμενο που δημιούργησε ο καπιταλισμός. Η μαρξιστική θεωρία υποστηρίζει ότι οι συνεταιρισμοί, σε συνθήκες καπιταλισμού, ωθούνται σε καπιταλιστικές μετοχικές εταιρίες. Ο Κ. Μαρξ θεωρεί ότι από μόνες τους οι συνεταιριστικές μορφές οργάνωσης παραγωγής δεν μπορούν να αλλάξουν το καπιταλιστικό σύστημα, αλλά απαιτούνται κοινωνικές αλλαγές από τη βάση του κοινωνικού συστήματος (Κρουσταλάκη – Μπεβεράτου, 1990:33-8).

1.3 ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

1.3.1 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της δημοκρατίας και της ισότητας με βάση την αρχή «ένα μέλος = μία ψήφος», της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης. Σύμφωνα με την συνεταιριστική παράδοση, τα μέλη των συνεταιρισμών υιοθετούν τις ηθικές αξίες της εντιμότητας - ειλικρίνειας, και της κοινωνικής ευθύνης - μέριμνας για τους άλλους. Πρόκειται για άγραφους νόμους, στους οποίους βασίζεται η συνεργασία και η επίτευξη των στόχων του συνεταιρισμού

1.3.2 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Στο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας (I.C.A.), που έγινε το 1995, στο Μάντσεστερ του Ηνωμένου Βασιλείου υιοθετήθηκαν οι βασικές συνεταιριστικές αρχές (www.diktio-kapa.dos.gr):

- Οι συνεταιρισμοί είναι *εθελοντικές* οργανώσεις, ανοικτές σε όλους χωρίς εθνικές, κοινωνικές, φυλετικές, πολιτικές ή θρησκευτικές διακρίσεις.

- Όλα τα μέλη έχουν ίσα εκλογικά δικαιώματα (ένα μέλος- μία ψήφος) και συμμετέχουν στην εκλογή του διοικητικού τους συμβουλίου, στη διαμόρφωση της πολιτικής και στη λήψη των αποφάσεων τους μέσω *δημοκρατικών διαδικασιών*.
- Τα μέλη συμμετέχουν δίκαια στο *κεφάλαιο* του συνεταιρισμού και μέρος αυτού του κεφαλαίου είναι η κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα πλεονάσματα που πραγματοποιούνται επιστρέφονται στα μέλη χωρίς καμιά διάκριση, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των εισοδημάτων των μελών.
- Η *εκπαίδευση* και κατάρτιση των μελών τους γίνεται έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξή των.
- Οι βασικότεροι άξονες της συνεταιριστικής κοινωνικής πολιτικής, είναι η αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, η *περιφερειακή ανάπτυξη* και η προώθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα. Έτσι, συμβάλλουν στην αύξηση του εθνικού προϊόντος και στη βελτίωση των άλλων οικονομικών δεικτών της χώρας (της γεωργικής παραγωγής, στη μείωση της ανεργίας, κ.λ.π.).
- Οι συνεταιρισμοί ιδρύονται τοπικά με κριτήριο το οικονομικό συμφέρον των μελών τους, συνεπώς τα κεφάλαια τους επενδύονται στην περιφέρεια και συμβάλλουν έτσι στην *τοπική ανάπτυξη*.
- Τέλος, οι συνεταιρισμοί προάγουν τον *κοινωνικό χαρακτήρα* τους μέσω πρωτοβουλιών όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, η στήριξη του αθλητισμού, η καλλιέργεια των ηθικών αξιών στη νέα γενιά και η συμπαράσταση στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.

1.4 ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η θεωρία και εφαρμογή των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα εμφανίστηκε καθυστερημένα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Με το νόμο 602/1915 "Περί Αγροτικών Συνεταιρισμών" τέθηκε επίσημα την αρχή της ιστορίας του ελληνικού συνεργατικού κινήματος όπου είχε να αντιμετωπίσει την κομματιασμένη ατομική ιδιοκτησία που βασιζόνταν στην προσωπική εργασία. Μέσω των συνεταιρισμών οι αγρότες μπορούσαν να διευρύνουν την παραγωγή και δεν κινδύνευαν από τη μεγάλη καπιταλιστική ιδιοκτησία. Όπως ο νόμος 602/1915 όριζε : «Ο Συνεταιρισμός είναι εταιρεία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι

επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταιίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς».

Ο πρόεδρος του μετοχικού γεωργικού συλλόγου Αλμυρού Μαγνησίας ο Ν. Μιχόπουλος, έγραφε στο περιοδικό «ο Συνεταιριστής» το 1929: «Οι συνεταιρισμοί δεν είναι κερδοσκοπικά εταιρείαι δια να μοιράζουν πολλά κέρδη προς του συνεταιίρους αλλά έχουν σκοπό να προφυλάξουν τα μέλη από τας εκμεταλλεύσεις τρίτων (εμπόρων τοκιστών, επιχειρηματιών, κ.λ.π.)», ενώ ανέφερε ότι οι συνεταιρισμοί πρέπει να αποφεύγουν τα δανεικά και να ενισχύουν κάθε χρόνο το αποθεματικό τους (Κόλιου,1996:166).

Όπως αναφέρει ο Michael Cracknet του FAO για να καταστούν ανταγωνιστικοί οι συνεταιρισμοί, πρέπει να διατηρήσουν την ανταγωνιστική θέση τους στην αγορά, ειδάλλως, θα οδηγηθούν σε χειροτέρευση της επιχειρηματικής κερδοφορίας, σε περιορισμό δυνατότητας καταβολής μερίδας στα μέλη και κατά συνέπεια αποχώρηση μελών και τη διάλυση τους (Παπαγεωργίου, 2001:83).

2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικό στοιχείο για την αποτελεσματική λειτουργία του συνεταιριστικού κινήματος είναι η δημιουργία από την πολιτεία ευνοϊκού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί. Ο Α. Κλήμης υποστηρίζει ότι: «Τη συνεταιριστική κίνηση δεν τη δημιούργησαν οι νόμοι, απλώς αυτοί ρυθμίζουν τη νομική τους υπόσταση και όσο περισσότερο οι νόμοι κάθε χώρας είναι σύμφωνοι με τις συνεταιριστικές αρχές και επιδιώξεις, τόσο καλύτερα μπορεί να αναπτύσσεται η συνεταιριστική κίνηση στη χώρα αυτή» (Κρουσταλάκη – Μπεβεράτου, 1990:129). Οι δημόσιες αρχές δεν μπορούν να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των συνεταιρισμών χωρίς πρώτα να αναγνωρίσουν το συνεταιριστικό θεσμό. Αυτή η αναγνώριση επιτυγχάνεται με την κατάρτιση νομοθεσίας που να προσαρμόζεται στις ειδικές ανάγκες των συνεταιρισμών. Στην Ευρώπη, υπάρχουν χώρες (Γαλλία και Βέλγιο) στις οποίες οι συνεταιρισμοί δεν είναι μια συγκεκριμένη μορφή οργάνωσης αν και έχουν δική τους νομοθεσία, και χώρες (Πορτογαλία, Ισπανία

και Ιταλία) με ισχυρή συνεταιριστική ταυτότητα με ειδική δομή και δικούς τους νόμους για τους συνεταιρισμούς των οποίων οι αρχές έχουν μερικές φορές συνταγματική κατοχύρωση (www.diktio-kapa.dos.gr).

2.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η ψήφιση του νόμου 602/1915 «Περί Αγροτικών Συνεταιρισμών» κατά τα πρότυπα της γερμανικής νομοθεσίας αφορούσε όλους τους συνεταιρισμούς, αγροτικούς και αστικούς και για τη σύσταση ενός συνεταιρισμού απαιτούνταν επτά (7) τουλάχιστον άτομα και επιτρεπόταν η ύπαρξη δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών σε μια κοινότητα ή δήμο. Οι βασικοί στόχοι του νόμου απέβλεπαν στον περιορισμό της εκμετάλλευσης παραγωγών και καταναλωτών από τους μεσάζοντες κατά την πώληση ή αγορά αγροτικών προϊόντων ή εφοδίων, την ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των παραγωγών από τους συνεταιρισμούς, την καταπολέμηση της τοκογλυφίας και την ενίσχυση της θέσης των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων της κοινωνίας (αγρότες, μικροϊδιοκτήτες, κτηνοτρόφοι, μικροβιοτέχνες, εργάτες, αλιείς). Ο νόμος δημιούργησε την αντίδραση της άρχουσας τάξης (έμποροι, τσιφλικάδες, εμπορομεσίτες, άρχουσα τάξη του χωριού), γιατί όπως υποστήριζαν «δημιουργούνταν μια κοινωνικοοικονομική δυναμική που θα μπορούσε να ανατρέψει το σύστημα» (Κρουσταλάκη – Μπεβεράτου, 1990:130).

Μετά το 1974, οι συνεταιριστικές οργανώσεις διεκδικούν καλύτερη μεταχείριση. Η ελληνική γεωργία αλλάζει δομή και αναπτύσσεται τεχνολογικά. Η ενασχόληση με νέες καλλιέργειες και προϊόντα, η ποιοτική βελτίωση της παραγωγής και η απορρόφησή της από νέες αγορές, έθεσαν το πρόβλημα της μεταποίησης και της διανομής των αγροτικών προϊόντων. Το 1979 θεσπίστηκε ο νόμος 921/79 «περί γεωργικών συνεταιρισμών» αφορούσε μόνο τους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Επιχείρησε να εκσυγχρονίσει τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και να τους ενσωματώσει ως μορφές επιχειρηματικής συνεργασίας στην εθνική οικονομία. Οι στόχοι του ήταν κυρίως, να ενισχύσει τη γεωργία και την αποκέντρωση της οικονομίας, να αντιμετωπίσει τα δημογραφικά προβλήματα λόγω της υποαπασχόλησης και του χαμηλού αγροτικού εισοδήματος με την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών, να μειωθεί η κερδοσκοπική εκμετάλλευση και τέλος, να εξαλειφθούν οι κρατικές παρεμβάσεις.

Αργότερα, ο νόμος 1541/1985 αναφέρονταν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών με βασικές αρχές την κυριότητα του αγρότη πάνω στη γη του και την εθελοντική συμμετοχή του σε «εκούσια ένωση» στον επίσημο ορισμό της έννοιας του αγροτικού συνεταιρισμού. Εισήγαγε την υποχρεωτική συνένωση των συνεταιρισμών με στόχο ένα συνεταιρισμό σε κάθε δήμο ή κοινότητα και μία ένωση συνεταιρισμών σε κάθε νομό και καθόριζε τις προϋποθέσεις δημιουργίας και λειτουργίας των κλαδικών κεντρικών συνεταιριστικών οργανώσεων. Οι συγχωνεύσεις απέβλεπαν στην κατάργηση της κρατικής εποπτείας (συνεταιριστική αρχή αυτοελέγχου), την κοινή εμπορία και την κοινή εκμετάλλευση γης, μηχανημάτων και γεωργικών εφοδίων. Για να ζήσει ο συνεταιρισμός και να αποτελέσει βασικό μοχλό ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας έπρεπε να αποκτήσει την οικονομική του αυτοδυναμία

Ο νόμος 2169/1993 κατήργησε το νόμο 1541/1985 και ως βασικός του σκοπός ήταν η εξυγίανση και η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών, προκειμένου να καταστούν ανταγωνιστικοί στην εγχώρια και διεθνή αγορά, απλούστευε την εσωτερική δομή του αγροτικού συνεταιρισμού και ενίσχυε το δημοκρατικό του χαρακτήρα (Ρουμπάκου, 2007).

Καθοριστικός υπήρξε ο νόμος 2810/2000 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις». Έδωσε τη δυνατότητα στα μέλη να μπορούν να χρησιμοποιούν το συνεταιρισμό ως δική τους επιχείρηση, την οποία διαχειρίζονται από κοινού και με δημοκρατικές διαδικασίες. Για τη σύσταση του συνεταιρισμού απαιτούνταν τουλάχιστον επτά (7) μέλη και είχε νομική προσωπικότητα, η οποία αποκτιόταν από την καταχώριση του καταστατικού στο μητρώο αγροτικών συνεταιρισμών που τηρούνταν στο Ειρηνοδικείο της έδρας του. Ο συνεταιριστικός νόμος και οι αυξανόμενες πιέσεις να μεταβληθούν «γεωργικοί συνεταιρισμοί σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις» θα περιθωριοποιήσουν ακόμα περισσότερο τους μικρούς γεωργούς και τις γυναίκες οι οποίοι για να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί χρειάζονταν τη βοήθεια του κράτους (Σαφιλίου & Παπαδόπουλος, 2004: 415).

Ο νόμος που ισχύει σήμερα, είναι ο 4015/2011 «για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, τις Συλλογικές Οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου - Οργάνωση της εποπτείας του Κράτους». Βασικές αρχές του είναι ο καθορισμός της δομής και της

λειτουργίας των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων, η δημιουργία εθνικού μητρώου αγροτών και περιοδικής αξιολόγησης και καθορίζει την εποπτεία των συνεταιρισμών από το κράτος μέσω εποπτικής αρχής. Οργανώνεται θεσμικά η σχέση των συνεταιρισμών, των ομάδων παραγωγών και των αγροτικών εταιρικών συμπράξεων με την αγορά των αγροτικών προϊόντων. Καθορίζονται η χρηματοδότηση, τα φορολογικά και αναπτυξιακά κίνητρα που αφορούν στους συνεταιρισμούς, στις ομάδες παραγωγών και στις αγροτικές εταιρικές συμπράξεις. Προτείνονται νέες διατάξεις για τον αγροτικό συνδικαλισμό, τους αγροτικούς συλλόγους και τους πρωτοβάθμιους συλλόγους, με κλαδικό αντικείμενο ζωικής, φυτικής, και αλιευτικής παραγωγής στα εδαφικά όρια του Καλλικρατικού δήμου. Αυξάνεται σε επτά (7) ο αριθμός των συλλόγων που ιδρύουν ομοσπονδία σε επίπεδο περιφέρειας και ο αριθμός ομοσπονδιών που ιδρύουν συνομοσπονδίες σε πανελλαδικό επίπεδο.

2.3 Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)

«Μετά την 1-1-1981, η Ελλάδα ως πλήρες μέλος της ΕΟΚ/ΕΕ έπαυσε να ασκεί εθνική αγροτική πολιτική και όλες οι εξελίξεις που συντελέστηκαν στη συνέχεια στην Ελληνική οικονομία είναι απόρροια της ΚΑΠ και μόνο». (Εξαρχος & Καραγιάννης, 2004:31).

Αμέσως μετά την ένταξη της Ελλάδας εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα (κανονισμός 175/82) αγροτικής ανάπτυξης σε μειονεκτικές περιοχές. Το σχέδιο βελτίωσης των μειονεκτικών περιοχών περιλάμβανε εκτός από γεωργικές επενδύσεις, τουριστικές και επιχειρήσεις βιοτεχνικού χαρακτήρα. Το πρόγραμμα (κανονισμός 2966/83) που ακολουθούσε τις αρχές και στόχους της ΚΑΠ, περιλάμβανε τη δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης, την εκπαίδευση γεωργικών συμβούλων και διδακτικού προσωπικού (Λιάνος & Δαμιανός & Μέργος & Ντεμούσης & Κατρανίδης, 2009:451-6).

Πριν το 1990, ο κύριος στόχος της ΚΑΠ ήταν η παραγωγή αγροτικών προϊόντων, με αποτέλεσμα να εφαρμοστεί μια πολιτική επιδοτήσεων με βάση τον όγκο της παραγωγής η οποία συνεχίστηκε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Η πολιτική αυτή οδήγησε στην αύξηση της παραγωγής αγροτικών προϊόντων. Όμως, η πολιτική αυτή, βασισμένη στη λογική των επιδοτήσεων, οδήγησε στην πλεονάζουσα παραγωγή αγροτικών προϊόντων, που είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία σημαντικών στρεβλώσεων στην παγκόσμια αγορά αγροτικών προϊόντων με την ανατροπή των τιμών που θα ίσχυαν σε μια ελεύθερη αγορά. με αρνητικές επιπτώσεις για τις αναπτυσσόμενες χώρες (Λιάνος και

συν., 2009:330). Η εντατική εκμετάλλευση της αγροτικής γης, για τη διασφάλιση μεγαλύτερης επιδότησης, οδήγησε σε περιβαλλοντικά προβλήματα από την υπερεκμετάλλευση της διαθέσιμης καλλιεργήσιμης γης, την αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων, την εξάντληση των υδατικών πόρων και την υποβάθμιση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Το 1988 εφαρμόστηκε το μέτρο της αγρανάπαυσης, της πρόωρης συνταξιοδότησης και του αποπροσανατολισμού της παραγωγής.

Έτσι, πριν από μία δεκαετία ξεκίνησε η πορεία προς μια Κοινή Αγροτική Πολιτική φιλική προς το περιβάλλον, συντονισμένη με τις ανάγκες και τους κανόνες της αγοράς. Το 1999, η ευρωπαϊκή Επιτροπή εξειδίκευσε τη νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης με βασική αρχή τον «πολυλειτουργικό χαρακτήρα» της γεωργίας που περιελάμβανε τη δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος με παροχή υπηρεσιών και διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς που στόχευε στην προώθηση ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών (Μπεριάτος & Ψαλτόπουλος, 2003:203-222). Με εφαρμογή των δράσεων της agenda 2000, οι αγρότες ενθαρρύνονταν να επιδοθούν σε νέες δραστηριότητες στηρίζοντας όχι μόνο τη γεωργία και την κτηνοτροφία, αλλά την ανάπτυξη της υπαίθρου στο σύνολό της. Τις τελευταίες δεκαετίες, η αειφόρος αγροτική ανάπτυξη και η πολυλειτουργικότητα της γεωργίας που είναι αποτέλεσμα της ΚΑΠ και συνδέεται άμεσα με τη θεώρηση του «Αγροτικού» (Β. Πατρώνης στο Παπαδόπουλος, 2004:151-184).

Την προγραμματική περίοδο 2000-2006, οι στόχοι της ΚΑΠ αφορούσαν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και ταυτόχρονα την προστασία του φυσικό περιβάλλον και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής για το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού.

Για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2007-2013 τέθηκαν οι άξονες της ΚΑΠ, οι οποίοι στόχευαν στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και την ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων. Η νέα ΚΑΠ εξασφάλιζε ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, το οποίο οδηγούσε από ένα καθεστώς ισχυρού προστατευτισμού προς την οικονομία της αγοράς. Την ίδια περίοδο η Ελλάδα εφαρμόσε εθνική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας (άξονας Ι), την προστασία του περιβάλλοντος (άξονας ΙΙ), τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του αγροτικού

πληθυσμού, την προώθηση της εκπαίδευσης και την δημιουργία εναλλακτικών ευκαιριών απασχόλησης στις ορεινές περιοχές (άξονας III) και την προώθηση συνεργασίας και επιχειρηματικότητας (leader) (Λιάνος και συν., 2009:460)

Κάθε εφαρμογή των προγραμμάτων της αγροτικής πολιτικής συνεπάγεται αναδιανομή του εισοδήματος και διαφοροποίηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας για τον παραγωγό, τον καταναλωτή και το φορολογούμενο (Λιάνος και συν., 2009: 317-21). Σήμερα, οι διεθνής στρατηγικές αλλά και οι εθνικές πολιτικές θα πρέπει να προσανατολιστούν υπέρ των αγροτών και των μειονεκτικών περιοχών. Όπως συμπερασματικά αναφέρουν οι Μαζουραγιέ & Ρουντάρ (2005:582), για την καταπολέμηση της κρίσης και την ανάπτυξη της φτωχής αγροτικής οικονομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες απαιτείται μια παγκόσμια οργάνωση συναλλαγών βασισμένη σε περιφερειακές τελωνειακές ενώσεις που θα διαπραγματεύονται διεθνώς τις τιμές των γεωργικών προϊόντων και των πρώτων υλών.

3 Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί είναι ένας οικονομικός, κοινωνικός και πολιτισμικός θεσμός, διότι προάγουν την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης των γυναικών, συμβάλλουν ουσιαστικά στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, προσφέρουν συμπληρωματικό εισόδημα στην αγροτική οικογένεια, διατηρούν και προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά, δημιουργούν συνθήκες συγκράτησης του πληθυσμού στις εστίες του και συμβάλουν στην ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου.

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν τη μορφή επιχειρηματικότητας που θεωρήθηκε ότι ήταν θετική μορφή κινητοποίησης των γυναικών του αγροτικού χώρου να «επιχειρήσουν» και η σύστασή τους υποστηρίχτηκε από διάφορους δημόσιους και τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς (Koutsou, et al (2003) στο Γιδαράκου, (2005)). Σημαντική υπήρξε η αρχική πρωτοβουλία και η υποστήριξη της γενικής γραμματείας ισότητας για τον προσανατολισμό των γυναικών της υπαίθρου προς την ενασχόλησή τους με εξωγεωργικές δραστηριότητες, και κυρίως με την ενασχόλησή τους στον

αγροτουρισμό, οι οποίες εκδηλώνονταν είτε με την συμμετοχή τους σε γυναικείους συνεταιρισμούς είτε σε ατομικές επιχειρήσεις. Η γενική γραμματεία ισότητας έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στην δραστηριοποίηση των γυναικών μέσα στα πλαίσια γυναικείων συνεταιρισμών και όχι ιδιωτικών πρωτοβουλιών και επιχειρήσεων όπου τα μέλη ενωμένα και συσπειρωμένα γύρω από έναν κοινό στόχο και σκοπό, μπορούσαν να επιτύχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα περισσότερο από ότι θα συνέβαινε στις περιπτώσεις των ατομικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

3.1.1 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΙΔΡΥΣΗΣ

Οι βασικοί σκοποί ίδρυσης των γυναικείων συνεταιρισμών είναι η μείωση της υποαπασχόλησης και ανεργίας των γυναικών της υπαίθρου με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος. Σημαντική είναι η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη, στην ανάπτυξη της υπαίθρου και του γεωργικού τομέα γενικότερα. Ακόμη, σκοπός της ίδρυσης είναι η ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής θέσης και του ρόλου των γυναικών στις αγροτικές περιοχές με τη συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης των αποφάσεων, στη διατήρηση της παράδοσης και στην πολιτιστική ανάπτυξη. (Iakovidou, 2003).

3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται ανάλογα με τη νομοθεσία, το καταστατικό ίδρυσης και λειτουργίας και το είδος της δραστηριότητάς τους και διακρίνονται σε:

- Αστικούς συνεταιρισμούς, το νομικό πλαίσιο της λειτουργίας των οποίων ρυθμίζεται από το νόμο 1667/1986, και περιλαμβάνουν τους βιοτεχνικούς – οικοτεχνικούς συνεταιρισμούς
- Αγροτικούς συνεταιρισμούς που διέπονται από το νόμο 2810/2000, και περιλαμβάνουν τους αγροτουριστικούς γυναικείους συνεταιρισμούς.

Η δραστηριότητα των βιοτεχνικών – οικοτεχνικών συνεταιρισμών είναι η παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων διατροφής, ένδυσης, διακόσμησης, και η προσφορά οργανωμένων υπηρεσιών catering. Τα πιο συνηθισμένα παραγόμενα εδέσματα είναι γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, ζυμαρικά, γλυκά του ταψιού αρτοσκευάσματα, λικέρ, η συλλογή και επεξεργασία αρωματικών φυτών και βοτάνων, ελαιόλαδο και μέλι. Οι

συνεταιρισμοί που ασχολούνται με χειροτεχνήματα παράγουν ως επί το πλείστον υφαντά, κεντήματα, παραδοσιακές στολές, τουριστικά είδη (Giagou & Apostolopoulos, 1996).

Στους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς, οι γυναίκες ασχολούνται με την προσφορά διαμονής σε αγροτουριστικά καταλύματα ενώ παράλληλα, μπορούν να προσφέρουν και υπηρεσίες εστίασης με προϊόντα που είτε παράγουν οι ίδιες, είτε ανήκουν στην γενικότερη τοπική παραγωγή. Παράλληλα, οι επισκέπτες μπορούν να απολαμβάνουν τις υπηρεσίες και αγαθά της οικοτεχνίας και της υπαίθρου γης.

Όσον αφορά στον τρόπο πώλησης και διάθεσης, συνήθως πωλούν τα προϊόντα τους απευθείας από το εργαστήριό τους ή διαθέτουν πρατήριο και χώρο έκθεσης των προϊόντων τους. Ακόμη, μπορεί να έχουν υπογράψει συμβάσεις με διάφορα καταστήματα σε αστικά κέντρα. Υπάρχει, επίσης, η δυνατότητα πώλησης μέσω ταχυδρομικών παραγγελιών και μέσω διαδικτύου.

3.3 ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Δεν υπάρχουν πολιτικές που να στηρίζουν αποκλειστικά τους γυναικείους συνεταιρισμούς. Έτσι, οι γυναίκες επιχειρηματίες της υπαίθρου ενισχύονται είτε μέσω πολιτικών που στοχεύουν στην ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, είτε μέσω πολιτικών ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στην ύπαιθρο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει προγράμματα τα οποία απευθύνονται σε γυναίκες και έχουν σκοπό να υποστηρίξουν, να δώσουν κίνητρα και να εφοδιάσουν κατάλληλα τις γυναίκες προκειμένου να αυξηθεί η επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Διάφορα εργαλεία πολιτικής έχουν σχεδιαστεί και εφαρμοστεί από διάφορους οργανισμούς για να στηριχθεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα (π.χ. άμεσες επιδοτήσεις, σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, φορολογικές διευκολύνσεις, κ.ά.) (Ιακωβίδου, 2007). Η ελληνική πολιτεία εναρμονίζοντας τις πολιτικές της με τις κατευθύνσεις της Ε.Ε. έχει εντάξει τη γυναικεία επιχειρηματικότητα ως έναν από τους βασικούς άξονες της αναπτυξιακής πολιτικής της (Γιδαράκου, Δημοπούλου & Καζακόπουλος στο Στρατηγάκη, 2005: 105-139). Στη συνέχεια αναλύονται τα εργαλεία άσκησης επιχειρηματικής πολιτικής, που έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα και έχουν στηρίξει άμεσα ή έμμεσα τη γυναικεία

επιχειρηματικότητα και τη συνεταιριστική δραστηριότητα των γυναικών.

3.3.1 *Ο ΑΞΟΝΑΣ NOW (1995-1999) ΚΑΙ (1991-1994)*

Η πρωτοβουλία NOW (1991-1994) έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ενθάρρυνση και ενίσχυση των γυναικών που έχουν ή θέλουν να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση. Ακόμα δημιουργήθηκαν κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού και παροχής συμβουλών για γυναίκες επιχειρηματίες ή υποψήφιες επιχειρηματίες. Ακολούθησε το πλαίσιο του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) (1995-1999), με την υποστήριξη των γυναικών για τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας εντάχθηκε στην κοινοτική πρωτοβουλία απασχόληση η οποία στόχευε στην υποστήριξη ειδικών ομάδων πληθυσμού.

3.3.2 *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ EQUAL*

Η πολιτική της Ε.Ε. για την καταπολέμηση των διακρίσεων και της ανισότητας στον τομέα της απασχόλησης εφαρμόστηκε, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ (2000-2006), με την κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL. Το πρόγραμμα της EQUAL βασίζονταν σε εννιά θεματικά πεδία –μέτρα, ένα από τα οποία (Μέτρο 2.1) είναι η ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος μέσα από τη βελτίωση της πρόσβασης στη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης, (www.equal-greece.gr). Στο πλαίσιο του μέτρου αυτού επιδιώκονταν η ενθάρρυνση, ενίσχυση και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού με μειωμένη συμμετοχή στο «επιχειρείν».

3.3.3 *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER*

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER εφαρμόζεται στη χώρα μας από το 1991 κύρια σε ορεινές, νησιωτικές και μειονεκτικές περιοχές. εθνικός ενδιαμέσος φορέας για την κοινοτική πρωτοβουλία LEADER αποτελεί το υπουργείο αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων που σχεδιάζει το εθνικό επιχειρησιακό σχέδιο. Η πρωτοβουλία LEADER υλοποιείται τοπικά, σύμφωνα με το τοπικό πρόγραμμα που σχεδιάζεται από την ομάδα τοπικής δράσης που είναι ο φορέας διαχείρισης για την κάθε περιοχή. Ενισχύει μεταξύ άλλων επενδύσεις υποδομών διανυκτέρευσης, εστίασης, αγροτουρισμού (επισκέψιμα αγροκτήματα), εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, βιοτεχνικές μονάδες, επιχειρήσεις τυποποίησης και μεταποίησης αγροτικών προϊόντων,

αλλά και υποστηρικτικές δράσεις όπως προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, κλπ.

Η πλειοψηφία των έργων της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER I (1991-1995) αφορούσε την επιχειρηματική δραστηριότητα (αγροτικό τουρισμό, μικρομεσαίες επιχειρήσεις πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα). Με βάση στοιχεία του υπουργείου γεωργίας (2001), η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II (1996-2001), αφορούσε έργα στον αγροτικό τουρισμό και στον τομέα των βιοτεχνιών και υπηρεσιών μικρής κλίμακας. Το εθνικό πρόγραμμα LEADER+ (2002-2008) περιλαμβάνει 4 άξονες προτεραιότητας: πιλοτικές στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης, συνεργασία μεταξύ αγροτικών περιοχών, δικτύωση, τεχνική στήριξη. Σήμερα, βρίσκεται σε εξέλιξη το «πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης (2007-2013) Αλέξανδρος Μπαλατατζής». Το Μέτρο υλοποιείται σε γεωγραφικά οριοθετημένες περιοχές παρέμβασης οι οποίες είναι κυρίως ορεινές και μειονεκτικές, σε συνέχεια του πλαισίου εφαρμογής των Ο.Π.Α.Α.Χ. της Γ' προγραμματικής περιόδου. Στο πλαίσιο του μέτρου εντάσσονται οι δράσεις ίδρυσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού επιχειρήσεων.

3.3.4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (ΟΠΑΑΧ)

Τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) εφαρμόζονται σε επιλεγμένες περιοχές οι οποίες είναι ορεινές και/ή μειονεκτικές και ενισχύουν ιδιωτικές επενδύσεις, δημόσιες τεχνικές και κοινωνικές υποδομές. Όσον αφορά στις ιδιωτικές επενδύσεις, ενισχύονται τουριστικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες καθώς και επενδύσεις μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Χρηματοδοτούνταν από το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου (ΕΠΑΑ-ΑΥ 2000-2006)» του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον σημειώθηκε από τις γυναίκες-επιχειρηματίες στις τουριστικές και βιοτεχνικές επενδύσεις.

3.3.5 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το πρόγραμμα που έχει σκοπό την ανάπτυξη και προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, είναι η «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας Γυναικών» και εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του Β' ΚΠΣ (1995-1999). Η δράση απέβλεπε στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος προώθησης της γυναικείας επιχειρηματικότητας και απευθυνόταν στις γυναίκες επιχειρηματίες ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, να αναπτύξουν τεχνικές διοίκησης και να αποκτήσουν νέο και σύγχρονο παραγωγικό εξοπλισμό. Προκειμένου να επιτευχθούν τα παραπάνω, το πρόγραμμα προέβλεπε την χρηματοδότηση (με ποσοστό επιχορήγησης 50%), αγοράς εξοπλισμού και λογισμικού, συμμετοχή σε εκθέσεις, δημιουργία ιστοσελίδας, δημιουργία εντύπων, και ενεργειών ανάπτυξης υποστηρικτικών (Ιακωβίδου, 2007). Ακόμη, στο πλαίσιο των ΠΕΠ του Γ' ΚΠΣ και της δράσης «Ανάπτυξη Γυναικείας Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας», οι γυναίκες επιχειρηματίες είχαν τη δυνατότητα συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Σήμερα, είναι σε ισχύ το ΕΣΠΑ (2007-2013) όπου μέσω της δράσης «Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την στήριξη της Γυναικείας Απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας», οι γυναίκες επιχειρηματίες έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα καταβάλλοντας την ίδια συμμετοχή, έως 50% του προϋπολογισμού της επένδυσης.

3.4 ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ο νόμος 2810/2000 για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς αποτέλεσε ένα σημείο κλειδί για την εξέλιξη των γυναικείων συνεταιρισμών στη χώρα μας. «Η πολιτεία δημιούργησε τις προϋποθέσεις μέσω ειδικής νομολογίας ώστε η γυναίκα της υπαίθρου να συμμετέχει στους συνεταιρισμούς (Θεοδωροπούλου & Αποστολόπουλος στο Μπεριάτος & Ψαλτόπουλος, 2003:154).

Η υποχρεωτική υπαγωγή των μελών των συνεταιρισμών στον Οργανισμό Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) και η εγκατάλειψη της ασφάλισης στον ΟΓΑ, με τον νόμο 3846/2010 για τις «Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις», τις υποχρεώνει να προσαρμοστούν στο νέο ασφαλιστικό καθεστώς. Έως τον Μάιο 2010, όλοι οι επαγγελματίες και παραγωγοί προϊόντων που δραστηριοποιούνταν σε δημοτικά διαμερίσματα, ασφαλιζόνταν στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ). Σε αυτήν

την κατηγορία επαγγελματιών εντάσσονται και οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί. Με το νόμο 3846/2010, όμως, καταργείται το δικαίωμα αυτών των επαγγελματιών να ασφαλιζονται στον ΟΓΑ και ορίζεται ότι πλέον οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, ασφαλιζονται υποχρεωτικά στον ΟΑΕΕ, κατατασσόμενοι στην πρώτη (1η) ασφαλιστική κατηγορία του οργανισμού του άρθρου 5 του Π.Δ. 258/2005, καταβάλλοντας τις αναλογούσες εισφορές του κλάδου σύνταξης, μειωμένες κατά 50%.

Σήμερα, ισχύει ο νόμος 3996/2011 «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» και το άρθρο 56 «Ασφάλιση Μελών Αγροτικών Συνεταιρισμών», που ορίζει τα εξής:

Τα μέλη κάθε μορφής Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΑΣ) δεν υπάγονται στην ασφάλιση οποιουδήποτε ασφαλιστικού οργανισμού με βάση και κριτήριο μόνο την ιδιότητά τους αυτή. Ειδικότερα, στον ΟΑΕΕ δεν ασφαλιζονται τα μέλη Αγροτικών Συνεταιρισμών, εφόσον εμπίπτουν σε μία από τις παρακάτω περιπτώσεις: 1) είναι αγρότες/αγρότισσες κατά κύριο επάγγελμα (ασφάλιση ΟΓΑ), 2) είναι ασφαλισμένοι σε άλλους, πλην ΟΓΑ, ασφαλιστικούς φορείς κύριας ασφάλισης για άλλη απασχόληση ή εργασία, 3) τυγχάνουν συνταξιούχοι του ΟΓΑ, 4) τυγχάνουν μη αγρότες/αγρότισσες και μη απασχολούμενοι σε άλλη εργασία/δραστηριότητα, των οποίων ο μέσος όρος των εισοδημάτων της τελευταίας τριετίας (2008-2010) ή της πρώτης τριετίας για τους Συνεταιρισμούς που ιδρύονται μετά την έναρξη ισχύος του Ν. 3996/11 (δηλ. μετά την 5/8/11) δεν υπερβαίνει το 400πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, 4α) Εάν το εισόδημα των προσώπων της περίπτωσης 4 υπερβαίνει το 400πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, υπάγονται στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ, 5) τυγχάνουν συνταξιούχοι ασφαλιστικών φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας υπουργείου εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης (πλην ΟΓΑ), καθώς και συνταξιούχοι του δημοσίου και ο μέσος όρος των εισοδημάτων τους από τη συμμετοχή τους στον Συνεταιρισμό, της τελευταίας τριετίας (2008-2010) ή της πρώτης τριετίας για τους Συνεταιρισμούς που ιδρύονται μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, δεν υπερβαίνει το 400πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, 5α) Εάν το εισόδημα των προσώπων της περίπτωσης 5 υπερβαίνει το 400πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη υπάγονται στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ (παρ. 5 άρθρο 56). Επίσης, αναφέρεται ότι στις περιπτώσεις των προσώπων αυτών δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις περί απασχόλησης συνταξιούχων του άρθρου 63 Ν. 2676/99,

Με την εν λόγω διάταξη αυξάνεται σε 26% από 20% που ίσχυε μέχρι σήμερα ο συντελεστής φορολόγησης για τους συνεταιρισμούς (εγκύκλιος 20 /2012 του υπουργείου εργασίας & κοινωνικής ασφάλισης)

Σήμερα, με το νέο νόμο 4015/ 2011, για τη σύσταση γυναικείου αγροτουριστικού συνεταιρισμού απαιτούνται 20 μέλη και 30.000 € συνεταιριστικό κεφάλαιο. Επιπλέον, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί υποχρεούνται να προσαρμόσουν τα καταστατικά τους στις διατάξεις του νόμου 4015/2011. Βάση γραπτής προειδοποίησης του υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων, οι γυναικείοι αγροτικοί –αστικοί συνεταιρισμοί πρέπει:

α) Να προβούν άμεσα σε τροποποίηση – προσαρμογή των καταστατικών τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4015/2011, και υποβολή τους (από 1η Απριλίου έως και 30η Ιουνίου 2012) στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων. Όσοι κατέθεσαν ήδη στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων καταστατικό με βάση το Ν. 2810/2000 ή παλαιότερη νομοθεσία, θα πρέπει να καταθέσουν το τροποποιημένο καταστατικό στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων. Επισημαίνεται ότι, για να χαρακτηριστεί από το Μητρώο ένας συνεταιρισμός ενεργός, είναι απαραίτητη, εκτός των άλλων, και η υποβολή καταστατικού σύμφωνα με το Ν. 4015/2011. Σε περίπτωση έλλειψης του καταχωρίζεται ως ανενεργός.

β) Να προβούν άμεσα σε αρχαιρεσίες σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4015/2011 και σε υποβολή του πρακτικού της Γενικής Συνέλευσης και της εφορευτικής επιτροπής, θεωρημένα από αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, σε ηλεκτρονική μορφή .pdf, στην παραπάνω ηλεκτρονική διεύθυνση με την ίδια ακριβώς διαδικασία που ακολουθήθηκε κατά την πρώτη ηλεκτρονική εγγραφή τους. Όσοι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατέθεσαν ήδη στο Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων πρακτικό αρχαιρεσιών, θα πρέπει να καταθέσουν το πρακτικό των νέων αρχαιρεσιών στην ίδια διεύθυνση και με την ίδια διαδικασία.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το νόμο 4015/2011, από τις αρχαιρεσίες θα πρέπει να προκύψει πενταμελές διοικητικό συμβούλιο και τριμελές εποπτικό συμβούλιο το οποίο θα ελέγχει τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου και θα υποβάλλει σχετική ετήσια έκθεση προς τη γενική συνέλευση.

Συμπερασματικά, ενώ τυπικά, το συνεταιριστικό κίνημα είναι ένας θεσμός ανάπτυξης από κάτω προς τα πάνω, ουσιαστικά, το κράτος και η Κοινή Αγροτική Πολιτική, με νομοθετικά θεσμικά και διοικητικά μέτρα καθοδηγούν τη λειτουργία των συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

4 ΣΚΟΠΟΣ- ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τελευταία, βάσει του νόμου 4015/2011 για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, έχει ξεκινήσει η δημιουργία του εθνικού μητρώου των αγροτικών γυναικείων συνεταιρισμών. Μέχρι σήμερα, δεν έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή όλων των ενεργών συνεταιρισμών και συνεπώς τα στοιχεία ίδρυσης και λειτουργίας των συνεταιρισμών δεν είναι άμεσα επεξεργάσιμα. Ο κατάλογος που έχει εκδώσει η ΠΑΣΕΓΕΣ (2008) αλλά και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2012) παρουσιάζουν τους συνεταιρισμούς που ήταν σε λειτουργία την περίοδο καταγραφής των στοιχείων και της έκδοσης των καταλόγων. Κατ' επέκταση οι συνεταιρισμοί που ήταν ανενεργοί δεν συμπεριλαμβάνονται στις καταστάσεις ούτε όσοι έχουν κάνει παύση δραστηριότητας από το 2012 έως σήμερα.

4.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι, αρχικά, η καταγραφή όλων των αγροτικών γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα που έχουν ιδρυθεί από το 1983 έως σήμερα ανά έτος και των συνεταιρισμών που έχουν κάνει παύση της δραστηριότητάς τους ανά έτος. Παράλληλα, εξετάζονται οι παράγοντες που επηρέασαν τη χρονική κατανομή τους σε όλη την Ελλάδα. Τέλος, δημιουργείται μια βάση δεδομένων και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της κατανομής τους στο χώρο και χρόνο σε χάρτες με τη χρήση των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών και του λογισμικού ArcGIS.

4.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι ερευνητικές μέθοδοι που ακολουθήθηκαν είναι η ποσοτική και η ποιοτική έρευνα¹ με τη διαδικασία της τηλεφωνικής συνέντευξης, τη χρονική περίοδο Ιούνιο έως Αύγουστο 2013.

---

¹ «Οι ποσοτικές έρευνες αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται και οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος, στο συγκεκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου» (Kvale, 1996: 67 στο Παρασκευοπούλου -Κόλλια, 2008).

Η δυσκολία της έρευνας συνίσταται στην ανεύρεση των τηλεφώνων επικοινωνίας και ιδιαίτερα για όσους συνεταιρισμούς δεν είναι ενεργοί. Η επωνυμία των συνεταιρισμών της παρούσας εργασίας καταγράφεται όπως στους καταλόγους της ΠΑΣΕΓΕΣ και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στην κατάσταση υλοποίησης προγραμμάτων EQUAL (Α.Σ. ΚΡΗ.Κ.Ο.Σ. , 2008), καθώς και στον πίνακα Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών Γυναίκων (Εξαρχος & Καραγιάννης, 2004: 223-7). Επιπλέον, κάποιοι συνεταιρισμοί προστέθηκαν κατόπιν αναζήτησης στις ιστοσελίδες των περιφερειών. Όμως, αρκετά από τα αναγραφόμενα στις καταστάσεις της βιβλιογραφίας τηλέφωνα δεν απαντούσαν ή ο αριθμός δεν αντιστοιχούσε σε συνδρομητή. Έτσι, η αναζήτηση των υπευθύνων των συνεταιρισμών και τα τηλέφωνα τους ολοκληρώθηκε μέσω επικοινωνίας με τα ΚΕΠ των δημοτικών ενοτήτων, των προέδρων των τοπικών συμβουλίων, των αναπτυξιακών εταιρειών των νομών, αλλά και των πολιτών της κάθε περιοχής.

Η τηλεφωνική συνέντευξη πραγματοποιήθηκε κατά πλειοψηφία με τις προέδρους ή τις υπευθύνους των συνεταιρισμών και σε κάποιες περιπτώσεις με μέλη του συνεταιρισμού. Κατά την τηλεφωνική συνέντευξη τηρήθηκαν οι «άγραφοι δεοντολογικοί κανόνες» (Bell, 1997:151 στο Παρασκευοπούλου - Κόλλια, 2008) της σύστασης, της ενημέρωσης για τη χρονική διάρκεια της συνέντευξης και βασικότερο η προσαρμογή στο πρόγραμμα του ερωτώμενου.

Κατά την υλοποίηση της ποσοτικής έρευνας, οι ερωτήσεις που απάντησαν οι ερωτώμενοι ήταν α) το έτος ίδρυσης του συνεταιρισμού, β) εάν συνεχίζουν τη δραστηριότητα και γ) εάν έχουν κάνει παύση εργασιών πιο έτος. Υπογραμμίζεται ότι έχει καταγραφεί το έτος έναρξης δραστηριότητας και όχι δημοσίευσης του καταστατικού, και το έτος παύσης εργασιών και όχι της διακοπής της επιχείρησης.

Στη συνέχεια των συγκεκριμένων ερωτήσεων της ποσοτικής έρευνας, ακολούθησε μια απλή, τυπική διαδικασία διαλόγου με δυνατότητα καλλιέργειας ενός φιλικού κλίματος, όπως υποδεικνύει ο Βαβουρανάκης, (1986: 57) στο Παρασκευοπούλου-Κόλλια, (2008). Προκειμένου να αξιολογηθούν οι παράγοντες που επηρέασαν χρονικά και χωρικά την κατανομή των συνεταιρισμών και να κατανοηθεί η «δυναμική κατάστασή» (Τσιώλης, 2011) τους, εφαρμόστηκε η ποιοτική έρευνα.

Τα ερωτήματα ήταν προκαθορισμένα, αλλά δεν παραθέτονταν με συγκεκριμένη σειρά. Συγκεκριμένα, ερωτήθηκαν εάν υπήρχε χρηματοδότηση, κάποιου είδους επιμόρφωση - ενημέρωση από την πολιτεία και υποστήριξη από τις δημοτικές αρχές. Οι ερωτώμενοι αναφέρονταν στη λειτουργία του συνεταιρισμού, στον αριθμό και στις ηλικίες των μελών, στον εξοπλισμό εργαστηρίου, στις κτηριακές εγκαταστάσεις (μισθωμένα, ιδιωτικά ή δημοτικά κτήρια), στην τοπική αγορά και στις εξαγωγές, στην προώθηση των προϊόντων και στη διαφήμιση. Επιπλέον, για όσους συνεταιρισμούς ήταν ανενεργοί τα ερωτήματα αναφερόταν στην διάθεση των νέων ηλικιακά γυναικών να συμμετάσχουν στο συνεταιρισμό ή ακόμη και εάν υπήρχαν νέες γυναίκες στην περιοχή. Οι κωδικοί σε μορφή σημειώσεων στην αρχή, αναλύθηκαν και προστέθηκαν στον πίνακα των δεδομένων για να περιγράψουν, τελικά, την πραγματικότητα και να υποστηρίξουν τα εξαγόμενα αποτελέσματα της έρευνας.

4.4 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά την επεξεργασία των στοιχείων της ποσοτικής έρευνας², δημιουργήθηκαν πίνακες με τα καταγραμμένα στοιχεία των συνεταιρισμών ανά περιφέρεια και έτος, και γραφήματα απεικόνισης των δεδομένων. Ο πίνακας (πίνακας 2 – Παράρτημα) που διαμορφώθηκε από τα ποσοτικά στοιχεία έχει τις εξής στήλες – πληροφορίες: α) Επωνυμία, β) Δραστηριότητα, γ) Έτος ίδρυσης, δ) Έτος παύσης. Τα στοιχεία του πίνακα καταγράφονται με διαφορετικό χρώμα ανάλογα με την πηγή προέλευσης (π.χ. τα τηλέφωνα που είναι σε ισχύ από άλλες πηγές πέραν της βιβλιογραφικής με κόκκινο και της συνέντευξης με κεραμιδί). Παράλληλα, στον πίνακα όπου παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία της καταγραφής, αναγράφηκαν και τα στοιχεία που αφορούν το δήμο και την δημοτική ενότητα που ανήκει ο οικισμός βάση της διοικητικής διαίρεσης του σχεδίου Καλλικράτης.

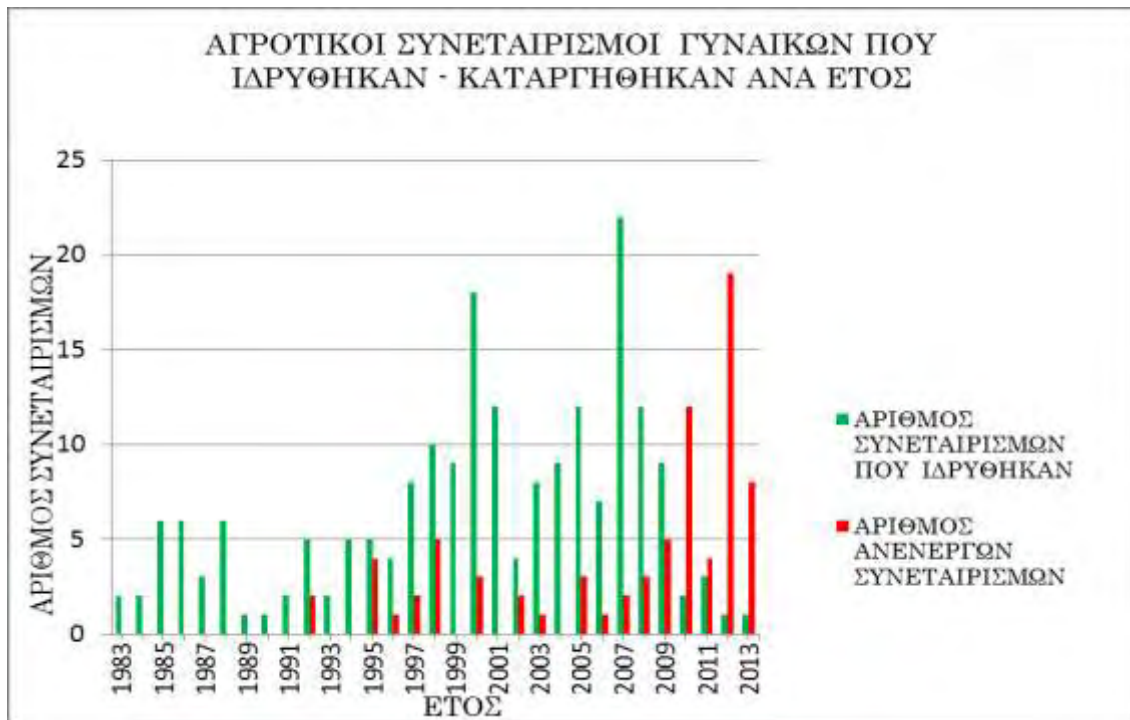
---

² «Οι ποσοτικές προσεγγίσεις έρευνας επεξεργάζονται ένα πλήθος από ποσότητες/αριθμούς που θα πρέπει να συγκεντρωθούν, να περιγραφούν και να αναλυθούν. Τα χαρακτηριστικά των ποσοτικών δεδομένων περιγράφονται και αναλύονται με ποσοτικά μεγέθη (π.χ. διαγράμματα, ιστογράμματα, πίνακες κ.α.)» (Lacey et al, 2001 στο Ανδρεάτου, 2007).

Ακόμη, δημιουργήθηκε ένας κατάλογος (πίνακας 1- Παράρτημα) με όσους συνεταιρισμούς λειτουργούν (και υπολειτουργούν) σήμερα (2013), με τα τηλέφωνα επικοινωνίας που ίσχυαν κατά την περίοδο της συνέντευξης.

Από την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων προκύπτει ότι από το 1983 έως σήμερα (2013), έχουν ιδρυθεί **211** αγροτικοί και αστικοί συνεταιρισμοί γυναικών στην Ελλάδα. Σήμερα, από αυτούς **91** στον αριθμό έχουν κάνει παύση δραστηριότητας, ενώ **25** υπολειτουργούν. Στο γράφημα 4.1 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός των συνεταιρισμών που ιδρύθηκαν αλλά και όσων έχουν καταργηθεί, ανά έτος. Επισημαίνεται ότι κατά τα έτη 2000 και το 2007 παρατηρείται ο μέγιστος αριθμός ίδρυσης συνεταιρισμών. Ενώ ο μέγιστος αριθμός των συνεταιρισμών που έχουν κάνει παύση εργασιών σημειώνεται το έτος 2012 (δεδομένου ότι για το έτος 2013 τα καταγραφόμενα στοιχεία. είναι έως τον Αύγουστο).

Σημειώνεται ότι, για δεκαπέντε (15) από τους συνεταιρισμούς (Ρουμπάκου, 2007) που αναγράφονται στον πίνακα 2 του παραρτήματος και απεικονίζονται ως ανενεργοί στους χάρτες του παραρτήματος, δεν υπάρχουν στοιχεία καταγραφής από συνέντευξη και δεν έχουν συμπεριληφθεί στον υπολογισμό των γραφημάτων, διότι προστέθηκαν στη λίστα ενώ είχε ολοκληρωθεί η έρευνα.

Γράφημα 4.1: Αγροτικοί & αστικοί συνεταιρισμοί γυναικών που ιδρύθηκαν- καταργήθηκαν ανά έτος

Στο γράφημα 4.2 που ακολουθεί παρουσιάζεται το άθροισμα των ενεργών γυναικείων συνεταιρισμών ανά έτος. Παρατηρώντας την κατανομή καταγράφεται η αυξητική πορεία ίδρυσης των συνεταιρισμών από το 1980 έως το 2010. Ενώ, από το 2010 έως σήμερα σημειώνεται μια καθοδική πορεία στο σύνολο των γυναικείων συνεταιρισμών που λειτουργούν ανά έτος.

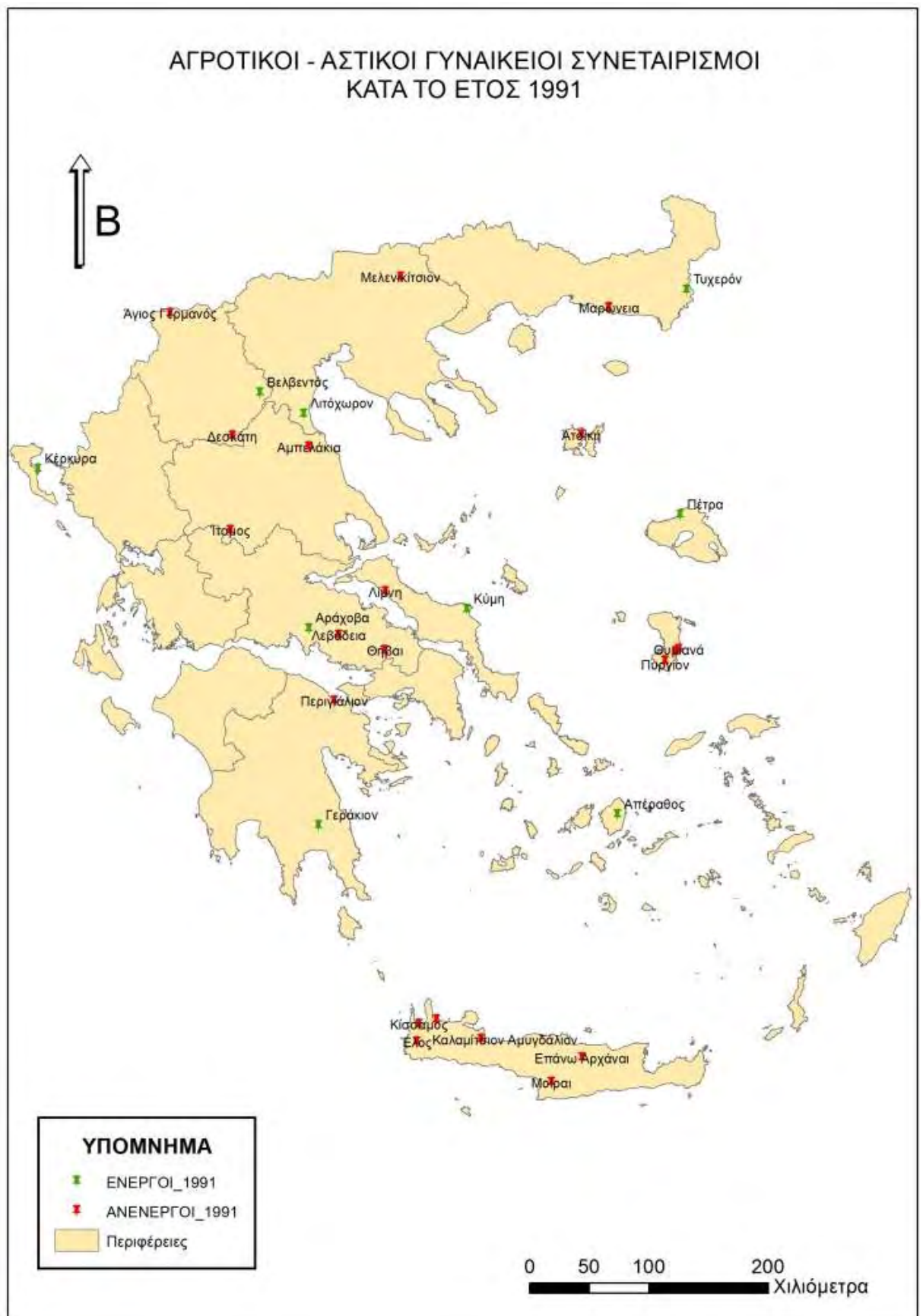

Γράφημα 4.2: Άθροισμα ενεργών γυναικείων αγροτικών & αστικών συνεταιρισμών ανά έτος

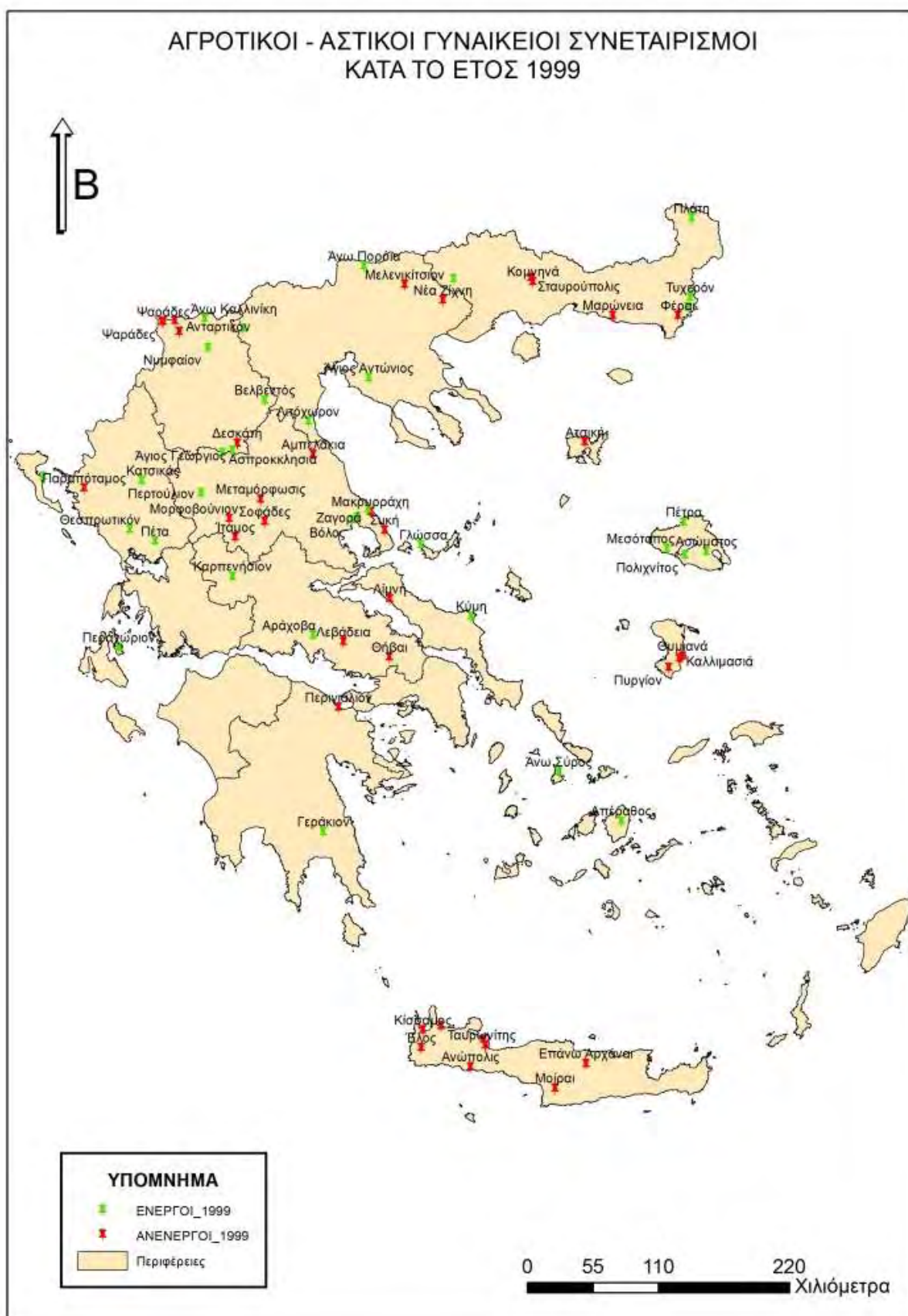
Τέλος, με τη χρήση του λογισμικού ArcGIS έχει δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων με όλα τα ποσοτικά στοιχεία του πίνακα 2 του παραρτήματος, με δυνατότητα επεξεργασίας και παρουσίασης των δεδομένων ανά περιφέρεια, ανά δεκαετία, ακόμη και το μέσο χρονικό διάστημα λειτουργίας των συνεταιρισμών. Στην παρούσα εργασία, μέσω του λογισμικού ArcGIS, επεξεργάστηκαν τα στοιχεία των συνεταιρισμών όσον αφορά στη θέση τους στο χώρο και στη λειτουργία τους. Αρχικά, αναζητήθηκαν στα δημόσια ανοιχτά δεδομένα (www.geodata.gov.gr) και χρησιμοποιήθηκαν τα αρχεία για τους οικισμούς (`oikismoi.shp`), τις πόλεις – πρωτεύουσες νομών (`poleis.shp`), τις περιφέρειες (`peripheries.shp`) και τους Καλλικρατικούς δήμους (`oria_dhmwn_kallikraths.shp`). όλης της Ελλάδας. Στη συνέχεια, επιλέχθηκαν οι οικισμοί στους οποίους έχουν ιδρυθεί συνεταιρισμοί γυναικών, αποδόθηκαν οι χωρικές πληροφορίες και οι περιγραφικές που αφορούν στην περιφερειακή ενότητα, στη δημοτική ενότητα, στο δήμο και στον οικισμό που ανήκει ο κάθε συνεταιρισμός. Ενσωματώθηκαν οι πληροφορίες του πίνακα, δημιουργήθηκε μια βάση δεδομένων (attribute table) και δημιουργήθηκαν τέσσερις χάρτες 4.1, 4.2, 4.3 και 4.4, χωροχρονικής κατανομής των συνεταιρισμών στη Ελλάδα για τα έτη 1991, 1999, 2009 και 2013 αντίστοιχα. Στους χάρτες απεικονίζονται με πράσινο οι συνεταιρισμοί που είναι ενεργοί, με κόκκινο όσοι είναι ανενεργοί και με μπλε όσοι υπολειπονται (μόνο για το έτος 2013). Τέλος, στο χάρτη 1 του παραρτήματος

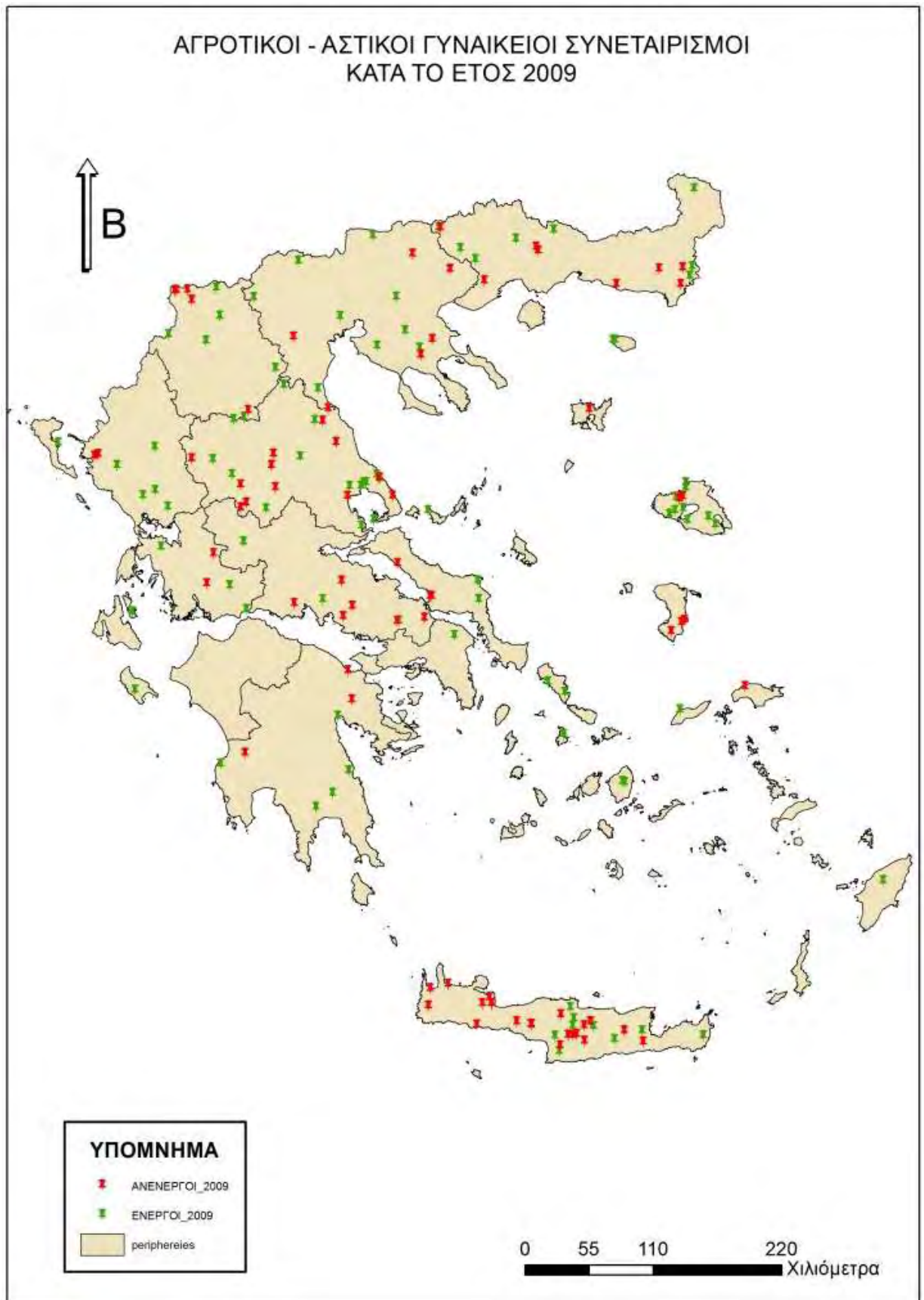
παρουσιάζονται οι οικισμοί που ιδρύθηκαν οι συνεταιρισμοί με την πληροφορία της ίδρυσης και παύσης δραστηριότητας (για τους ανενεργούς) του καθενός συνεταιρισμού, οι διοικητικές διαιρέσεις των περιφερειών και οι πρωτεύουσες των νομών. Επιπλέον, δημιουργήθηκε και επισυνάπτεται ένας χάρτης (σε διάσταση χαρτιού Α0) - με τις πληροφορίες του χάρτη 1 του παραρτήματος - σε ανάγλυφο υπόβαθρο (πηγή: basemap από το ArcGIS).

Χάρτης 4.1: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 1991

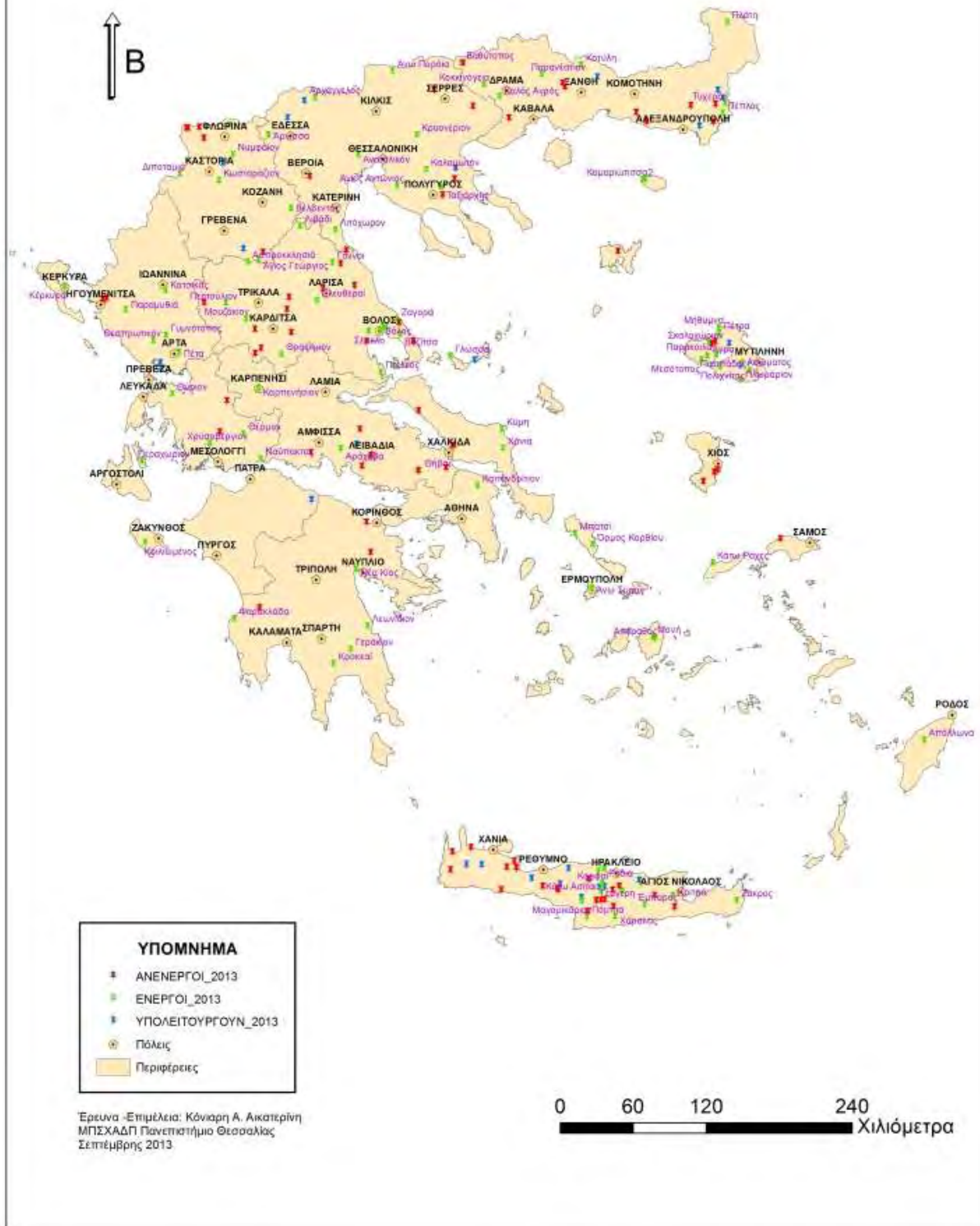

Χάρτης 4.2: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 1999

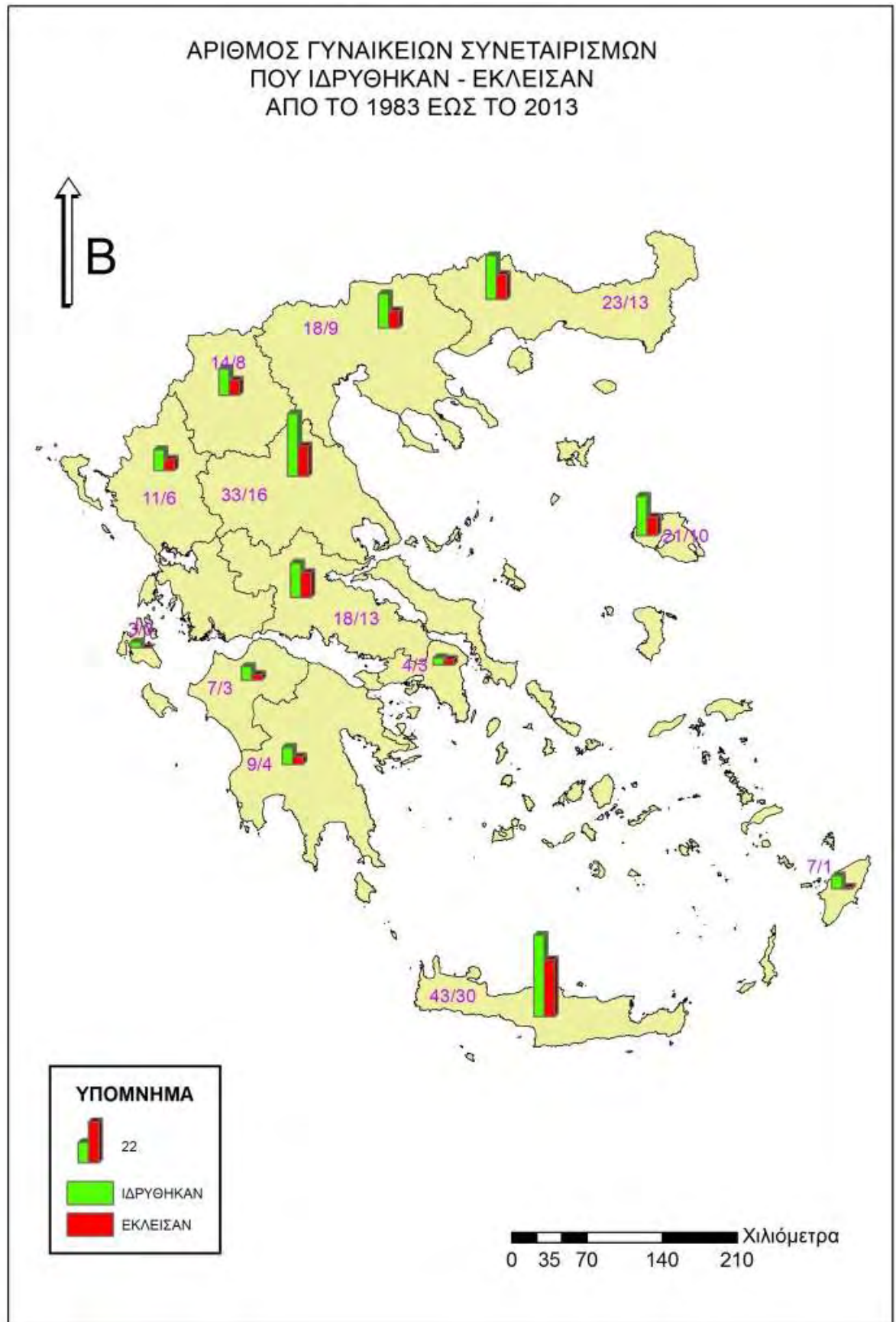
Χάρτης 4.3: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 2009

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ - ΑΣΤΙΚΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2013

Χάρτης 4.4: Αγροτικοί – Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατά το έτος 2013

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΠΟΥ ΙΔΡΥΘΗΚΑΝ - ΕΚΛΕΙΣΑΝ
ΑΠΟ ΤΟ 1983 ΕΩΣ ΤΟ 2013

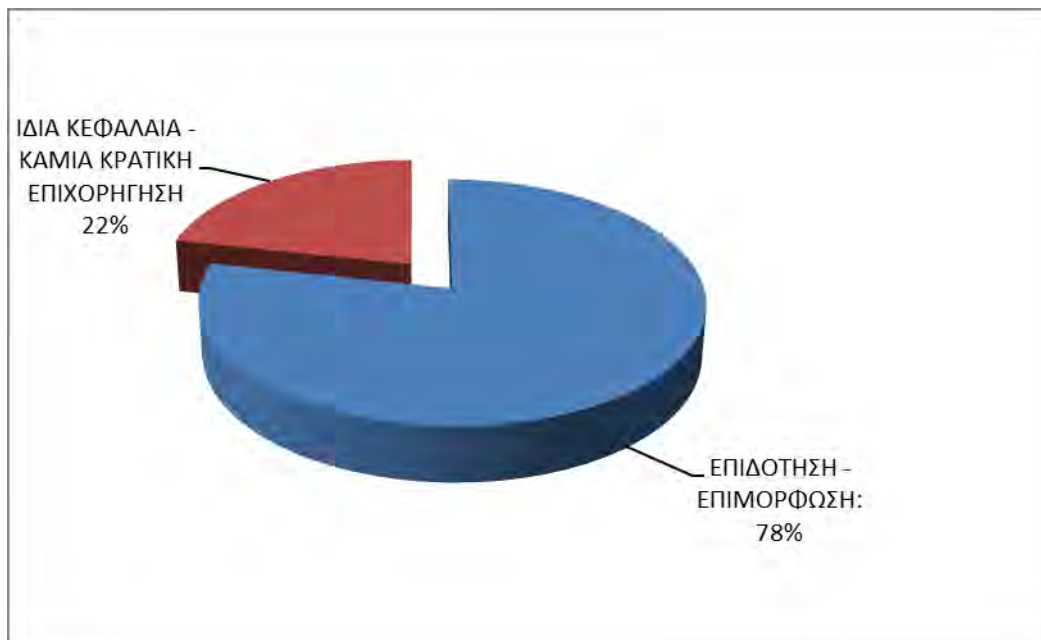
Χάρτης 4.5: Αριθμός Γυναικείων Συνεταιρισμών που Ιδρύθηκαν – Έκλεισαν από το 1983 έως το 2013

4.4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στον πίνακα 1 του παραρτήματος, (όπου ενσωματώθηκε το ερωτηματολόγιο) παρουσιάζονται κωδικοποιημένα τα στοιχεία της ποιοτικής έρευνας που αφορούν στους λόγους έναρξης και παύσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας των συνεταιρισμών: α) Επιδότηση – Σεμινάρια, β) Χαρακτηριστικά μελών, γ) Στοιχεία λειτουργίας επιχείρησης. Αφού επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν οι παράγοντες που επηρέασαν την ίδρυση και τη διάλυση των συνεταιρισμών και την κατανομή τους στο χώρο και στο χρόνο, απαντώνται τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Οι λόγοι έναρξης των συνεταιρισμών ήταν η επιδότησή τους, η επιμόρφωση, τα σεμινάρια, η αναζήτηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, ή μία ευκαιρία συνεργατισμού (με τη σύσταση συνεταιριστικής επιχείρησης);

Από την επεξεργασία των ποιοτικών στοιχείων συμπεραίνεται ότι περίπου τα 2/3 των συνεταιρισμών (145 από τους 185 ερωτηθέντες) συμμετείχαν σε επιδοτούμενα σεμινάρια επιμόρφωσης ή σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα για την αγορά εξοπλισμού της επιχείρησης ή για τη διαμόρφωση των κτηριακών εγκαταστάσεών τους. Ενώ, περίπου το 1/3 των συνεταιρισμών (40 από τους 185 ερωτηθέντες) δεν είχαν καμιά υποστήριξη από κρατικούς φορείς ούτε συμμετείχαν σε εθνικά προγράμματα χρηματοδότησης, αλλά ξεκίνησαν τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης μιμούμενοι άλλους συνεταιρισμούς. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 4.3: Λόγοι έναρξης γυναικείων συνεταιρισμών

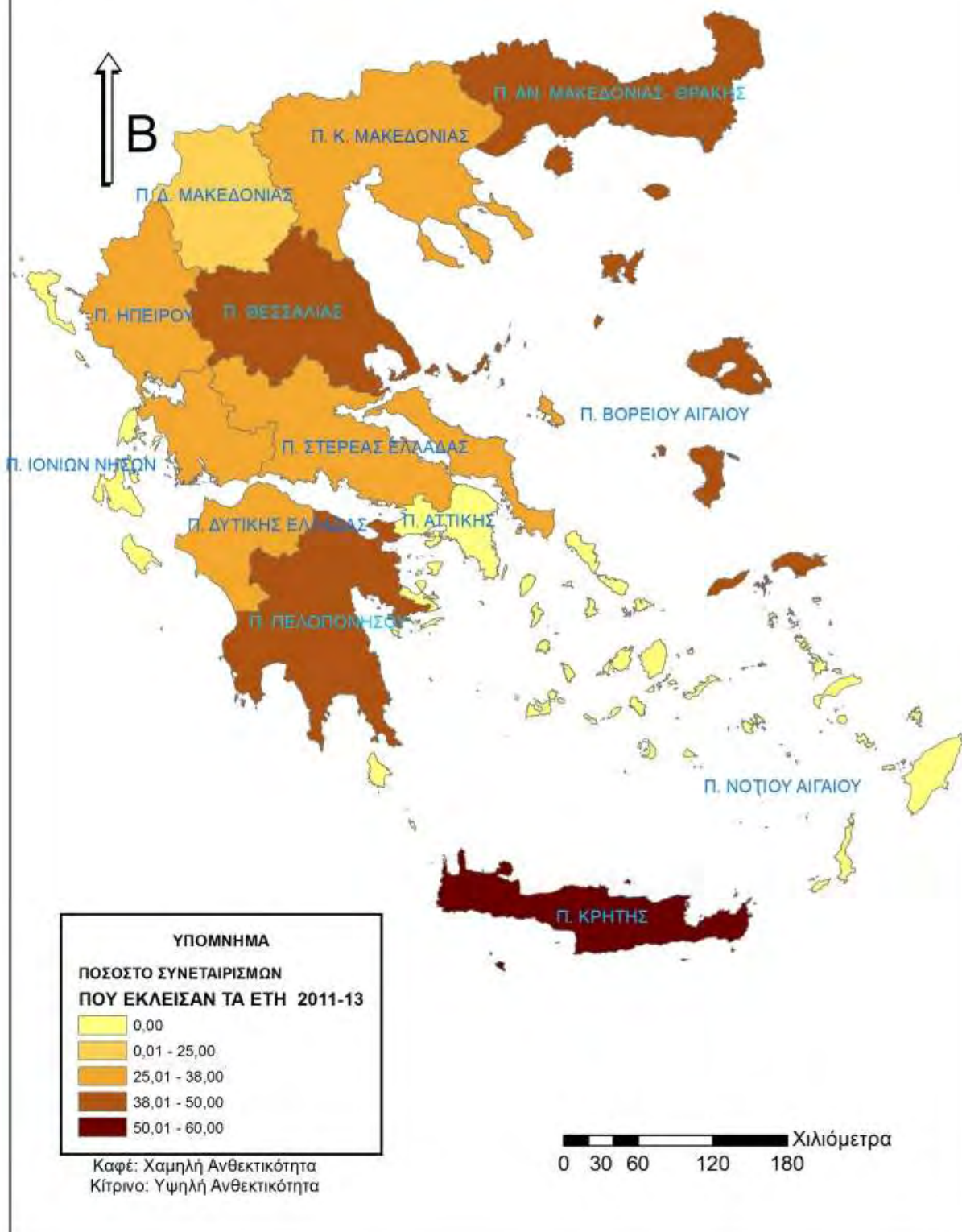
2. Οι λόγοι που οδήγησαν στην παύση ή στην εν μέρει λειτουργία της δραστηριότητας, είναι οι λίγες και μεγάλης ηλικίας γυναίκες σε έναν οικισμό με λίγους κατοίκους και μακριά από την πρωτεύουσα του νομού ή ότι δεν υπήρχε υποστήριξη από τις τοπικές αρχές; Σε περιπτώσεις όπου οι συνεταιρισμοί δεν είχαν δραστηριότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα μπορεί να ήταν λόγω ελλιπούς γνώσης στη διαχείρισης της επιχείρησης ή λόγω της αντιμετώπισης (από την πολιτεία) της συνεταιριστικής επιχείρησης ως μια κοινή εταιρεία μετόχων; Στις περιπτώσεις των χειροτεχνικών συνεταιρισμών (κατασκευή παραδοσιακών στολών) που κλείσανε ήταν οι γυναίκες μεγάλης ηλικίας, ή έλλειψη επιμόρφωσης νέων γυναικών; Για τους συνεταιρισμούς με δραστηριότητα τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, ήταν ο εξοπλισμός που δεν είχε ανανεωθεί ή ο συντελεστής φορολόγησης (όπως οι επιχειρήσεις εστίασης); Στις περιπτώσεις όσων υπολειτουργούν, σκέπτονται για διάλυση του συνεταιρισμού γιατί δεν υπάρχει επιχειρηματικό πνεύμα ή γιατί η τροποποίηση των καταστατικών (ν. 4015/2011) απαιτεί περισσότερες γυναίκες και επιπλέον κεφάλαιο;

Οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα πινακοποιήθηκαν, όμως, η ποσοτική τους απεικόνιση σε γράφημα θα ήταν μια παρουσίαση των φαινομένων (νέες γυναίκες, λίγα μέλη, έλλειψη αγοράς, οικονομική κρίση, κ.λ.π.) και όχι η ερμηνεία των λόγων που οδήγησαν στην παύση των γυναικείων συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Έτσι, επεξεργάστηκαν τα δεδομένα που αφορούσαν στην παύση δραστηριότητας ανά περιφέρεια για τα έτη 2011 έως σήμερα. Αναλύθηκαν τα αποτελέσματα για τους συνεταιρισμούς που έχουν κλείσει ανά περιφέρεια (συμπεριλαμβανομένου και αυτών που υπολειτουργούν) και διαπιστώθηκε ότι σε πολλές περιφέρειες, το 50 % των συνεταιρισμών που έχουν κλείσει, έχει κλείσει τα τελευταία 2 χρόνια. (μετά την υποχρεωτική προσαρμογή των καταστατικών στις διατάξεις του νόμου 4015/2011). Τέλος, δημιουργήθηκε ένας χάρτης που παρουσιάζει το χωρικό αποτύπωμα της εθνικής αγροτικής πολιτικής στους γυναικείους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τη μικρότερη ανθεκτικότητα στο νόμο 4015/2011 παρουσιάζει η περιφέρεια Κρήτης ενώ οι περιφέρειες των Ιονίων Νήσων και του Νοτίου Αιγαίου δέχθηκαν τη μικρότερη επιρροή. Στο χάρτη που ακολουθεί παρουσιάζεται η ανθεκτικότητα των γυναικείων συνεταιρισμών ανά περιφέρεια, ως κλάσμα που προκύπτει από τον αριθμό των συνεταιρισμών που κλείσανε από το 2011-2013 προς το συνολικό αριθμό συνεταιρισμών που κλείσανε από το 1983 έως

σήμερα, ανά περιφέρεια. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η «ανθεκτικότητα των γυναικείων συνεταιρισμών στο νόμο 4015/2011 ανά περιφέρεια» δεν ακολουθεί την κατανομή της «ανθεκτικής περιφέρειας στην κρίση» όπως την έχει ορίσει ο καθηγητής Γ. Ψυχάρης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην περιφέρεια της Κρήτης - η οποία συμπεριλαμβάνεται (βάση της μελέτης (Ψυχάρης, 2012)) στις περιφέρειες που επιδεικνύουν την υψηλότερη ανθεκτικότητα στην οικονομική και στη δημοσιονομική κρίση - καταγράφηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά παύσης δραστηριότητας των αγροτικών γυναικείων συνεταιρισμών (συμπεριλαμβανομένου και όσων υπολειμθούν). Συνεπώς, η μεταβλητή: «κρατική - κυβερνητική πολιτική», είναι καθοριστική για τη σύνθεση του δείκτη ανθεκτικότητας του γυναικείου αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος.

ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΣΤΟ Ν. 4015/2011 ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Χάρτης 4.6: Ανθεκτικότητα των Γυναικείων Συνεταιρισμών στο νόμο 4015/2011 ανά περιφέρεια

3. Τέλος, ένα ακόμη αποτέλεσμα της ποιοτικής έρευνας είναι η σκιαγράφηση του *ανθεκτικού μοντέλου* γυναικείας αγροτικής συνεταιριστικής επιχείρησης που παραμένει ενεργή και με σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα. Είναι το μοντέλο της συνεταιριστικής επιχείρησης με εξοπλισμένα εργαστήρια, χωρίς δάνεια, με εξαγωγική δραστηριότητα, οριζόντια και κάθετα δικτυωμένη και με επιμορφωμένα μέλη. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι συνεταιρισμοί του Αγίου Αντωνίου Θεσσαλονίκης, Βελβεντού Κοζάνης, Απόλλωνας Παραδεισίου Ρόδου, Καπανδρίτι Ανατολικής Αττικής.

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που διεξήχθησαν στην παρούσα έρευνα είναι αποτέλεσμα καταγραφής διακοσίων περίπου αγροτικών και αστικών γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα και ερμηνείας της τηλεφωνικής συνέντευξης κυρίως με τις προέδρους – υπευθύνους των συνεταιρισμών και αφορούν στους λόγους έναρξης και παύσης δραστηριότητας των γυναικείων συνεταιρισμών.

1. Από τις αρχές της δεκαετίας του 80' έως σήμερα, η Διεύθυνση Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, οι ΝΕΛΕ των Νομαρχιών, ο ΕΟΜΜΕΧ, οι Αναπτυξιακές Εταιρείες των Νομών, η ΑΤΕ, η ΠΑΣΕΓΕΣ, ο ΟΑΕΔ, η Γραμματεία Ισότητας των δύο Φύλων, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, οι τοπικές αρχές και άλλοι φορείς μέσω δράσεων και επιδοτούμενων προγραμμάτων ενδιαφέρθηκαν για την επιμόρφωση, ίδρυση και επιχορήγηση εξοπλισμού εργαστηρίων και κτηριακών εγκαταστάσεων των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών. Η συνεταιριστική *κίνηση* των γυναικών της υπαίθρου ήταν μια ενέργεια «από κάτω προς τα πάνω» η *ανάπτυξη* όμως αυτών ήταν αποτέλεσμα των κρατικών παρεμβάσεων και της προβολής πολιτικών δράσεων.
2. Τα τελευταία δυο χρόνια η *παύση* και η *υπολειτουργία* της δραστηριότητας των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών επήλθε με την υποχρεωτική προσαρμογή των καταστατικών και των αρχαιρεσιών των γυναικείων συνεταιρισμών στις

διατάξεις του νόμου 4015/ 2011. Συνεπώς, η εφαρμογή της εθνικής αγροτικής πολιτικής, οδηγεί στην αποδόμηση της συνεταιριστικής κίνησης γυναικών στην Ελλάδα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία τριάντα χρόνια οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πολυλειτουργικής υπαίθρου και στη διαφοροποίηση της θέσης της γυναίκας αγρότισσας. Οι συνεταιρισμοί ως επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας συνέβαλλαν στον «άλλο δρόμο» επιβίωσης των περιθωριοποιημένων στρωμάτων του πληθυσμού. Σήμερα, στην Ελλάδα, η κρατική πολιτική έχει επιταχύνει την αποδόμηση των κοινωνικών υπηρεσιών και κινημάτων, με καταστροφικές συνέπειες στη βιωσιμότητα των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών. Για μαζική αντίσταση στην αποδυνάμωση του συνεταιριστικών κινημάτων και επιχειρήσεων στην Ελλάδα, απαιτείται:

1. Η δικτύωση όλων των αγροτικών – αστικών γυναικείων συνεταιρισμών για το συντονισμό, την οργάνωση τους για την εξέλιξη της *συνεταιριστικής κίνησης σε συνεταιριστικό κίνημα*.
2. Η απόρριψη του νόμου 4015/2011 για τους συνεταιρισμούς και η ευνοϊκή αντιμετώπιση των συνεταιριστικών επιχειρήσεων όσον αφορά στη φορολογία και στον ασφαλιστικό φορέα.
3. Η εφαρμογή εθνικής αγροτικής πολιτικής για την προστασία παραδοσιακών τοπικών προϊόντων με την επιβολή δασμών στα εισαγόμενα ομοειδή αγροτικά προϊόντα.
4. Η εφαρμογή της συνεταιριστικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (Δασκάλου, 2001:117-124)

Τέλος, προτείνεται περαιτέρω έρευνα με στοιχεία από το μητρώο γυναικείων συνεταιρισμών των Ειρηνοδικείων κάθε περιφέρειας, για πλήρη καταγραφή των γυναικείων συνεταιρισμών που έχουν ιδρυθεί και όσους έχουν κάνει παύση δραστηριότητας, καθώς και ευρεία ανάλυση όλων των χαρακτηριστικών τους (μέλη, διάρκεια λειτουργίας, κ.λ.π.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

Έγγραφο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Επιστολή προς όλους τους Γυναικείους Συνεταιρισμούς που λειτουργούν στην Ελλάδα

Πίνακας 1- Παράρτημα: Κατάλογος Αγροτικών – Αστικών Γυναικείων Συνεταιρισμών που λειτουργούν στην Ελλάδα

Πίνακας 2- Παράρτημα: Καταγραφή – Ερωτηματολόγιο Αγροτικών – Αστικών Γυναικείων Συνεταιρισμών ανά Περιφέρεια

Χάρτης 1- Παράρτημα: Γυναικείοι Αγροτικοί & Αστικοί Συνεταιρισμοί Ελλάδας (A3)

Χάρτης 2- Παράρτημα: Γυναικείοι Αγροτικοί & Αστικοί Συνεταιρισμοί Ελλάδας (A0)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
Αρμόδια: Α. Ρουμπάκου
Ταχ. Δ/ση: Πατησίων 207 και Σκαλιστήρη 19 Τ.Κ. 112 53, ΑΘΗΝΑ
Τηλέφωνο: 210 2128199, Τηλεομοιοτυπία: 210 86 70 075
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: pasku001@minagric.gr

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ
ΑΘΗΝΑ 28 / 03/2012
Αριθ. Πρωτ.: 113/36470

Προς
Όλους τους Γυναικείους Συνεταιρισμούς
Έδρες τους

ΘΕΜΑ: «Προσαρμογή των καταστατικών και των αρχαιρεσιών των Γυναικείων Συνεταιρισμών στις διατάξεις του Ν. 4015/ 2011.»

Σχετ.: 1)Ο Ν. 4015/2011 (ΦΕΚ Α' 210) «Θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου – Οργάνωση της Εποπτείας του κράτους»

2) Η υπ' αριθμ. 35599/2011 Υπουργική Απόφαση, ΦΕΚ Β' 2634, 09 – 11 – 2011 «Μορφή, περιεχόμενο και τήρηση Εθνικού Μητρώου ΣΑΟ καθώς και διαδικασία πρώτης εγγραφής των ΑΣ, των ΕΑΣ και των Αναγκαστικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων»

Σε εφαρμογή του Ν. 4015/ 2011 (ΦΕΚ Α' 210), σας γνωρίζουμε τα εξής:

α) Οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί θα πρέπει να προβούν άμεσα σε τροποποίηση – προσαρμογή των καταστατικών τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4015/ 2011 (ΦΕΚ Α' 210), και υποβολή τους στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων.

Όσοι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατέθεσαν ήδη στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων καταστατικό με βάση το Ν. 2810/ 2000 ή παλαιότερη νομοθεσία, θα πρέπει να καταθέσουν το τροποποιημένο καταστατικό στη διεύθυνση http://www.minagric.gr/greek/Mitroo_Sylogikon_Agrotikon_Organoseon.html σε ηλεκτρονική μορφή .pdf με την ίδια διαδικασία που ακολουθήθηκε κατά την πρώτη ηλεκτρονική εγγραφή τους.

Επισημαίνεται ότι για να χαρακτηριστεί από το Μητρώο ένας συνεταιρισμός ενεργός, είναι απαραίτητη, εκτός των άλλων, και η υποβολή καταστατικού σύμφωνα με το Ν. 4015/ 2011 (ΦΕΚ Α' 210). Σε περίπτωση έλλειψής του καταχωρίζεται ως ανενεργός.

Προς διευκόλυνσή σας σας αποστέλλουμε στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις σας ένα γενικό υπόδειγμα καταστατικού που έχει ήδη αναρτήσει το Μητρώο και σας τονίζουμε ότι οι Συνεταιρισμοί έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν και να τροποποιούν τα δικαιολογητικά τους από την 1^η Απριλίου 2012 έως και 30^η Ιουνίου 2012.

β) Οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί θα πρέπει να προβούν άμεσα σε αρχαιρεσίες σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4015/ 2011 (ΦΕΚ Α' 210) και σε υποβολή του πρακτικού της Γενικής Συνέλευσης και της εφορευτικής επιτροπής θεωρημένα από αρμόδιο δικαστικό λειτουργό σε ηλεκτρονική μορφή .pdf, στη διεύθυνση http://www.minagric.gr/greek/Mitroo_Syllogikon_Agrotikon_Organoseon.html. με την ίδια ακριβώς διαδικασία που ακολουθήθηκε κατά την πρώτη ηλεκτρονική εγγραφή τους. Όσοι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κατέθεσαν ήδη στο Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων πρακτικό αρχαιρεσιών, θα πρέπει να καταθέσουν το πρακτικό των νέων αρχαιρεσιών στην ίδια διεύθυνση και με την ίδια διαδικασία.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το Ν. 4015/ 2011 (ΦΕΚ Α' 120), από τις αρχαιρεσίες θα πρέπει να προκύψει πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και τριμελές εποπτικό συμβούλιο το οποίο θα ελέγχει τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου και θα υποβάλλει σχετική ετήσια έκθεση προς τη γενική συνέλευση.

Τα τηλέφωνα επικοινωνίας με το Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων για διευκρινήσεις και για την αντιμετώπιση τεχνικών δυσκολιών κλπ. είναι: 210 212 4317, - 4072, - 4479 και οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις τους είναι: epoptikiarxi@minagric.gr, ax2u331@minagric.gr, ax2u332@minagric.gr και ax2u333@minagric.gr

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
Δρ. ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΤ. ΚΑΤΖΗΛΑΚΗΣ
Χωροτάκτης

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ

ΑΠΟ:
Κόνιαρη Α. Αικατερίνη
40 200 Ελασσόνα
Τηλ.: 24930-25495
Email: koniari.kat@gmail.com

ΠΡΟΣ
Συνεταιρισμούς γυναικών Ελλάδας
(όπως στον κατάλογο που
ακολουθεί)

ΘΕΜΑ: «Κατάλογος Αγροτικών – Αστικών Συνεταιρισμών Ελλάδας που λειτουργούν»

Στα πλαίσια των μεταπτυχιακών μου σπουδών στο τμήμα μηχανικών χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης του πανεπιστημίου Θεσσαλίας και με επιβλέπουσα καθηγήτρια την κυρία Όλγα Χριστοπούλου, υλοποίησα τη διπλωματική εργασία με τίτλο: «Παράγοντες που επηρέασαν τη χωροχρονική κατανομή των γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα».

Από τον Ιούνιο έως το Σεπτέμβριο του 2013 συνομιλήσαμε: για το συνεταιρισμός σας την επιχείρηση τις ανησυχίες και τις προσδοκίες σας για το μέλλον του συνεταιρισμού. Η εργασία ολοκληρώθηκε χάρη στη συνεργασία και συζήτηση μαζί σας. Σας είχα υποσχεθεί την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της εργασίας και σας διαβιβάζω

Τον κατάλογο με όλους του συνεταιρισμούς γυναικών στη Ελλάδα που λειτουργούν.

Τις προτάσεις μου που σας αφορούν, όπως:

Η δικτύωση όλων των αγροτικών – αστικών γυναικείων συνεταιρισμών για τη μετατροπή της *συνεταιριστικής κίνησης σε συνεταιριστικό κίνημα* με σκοπό το συντονισμό και την οργάνωση τους.

Η απόρριψη του νόμου 4015/2011 για τους συνεταιρισμούς και η ευνοϊκή αντιμετώπιση των συνεταιριστικών επιχειρήσεων όσον αφορά στη φορολογία και στον ασφαλιστικό φορέα.

Η εφαρμογή εθνικής αγροτικής πολιτικής για την προστασία παραδοσιακών τοπικών προϊόντων με την επιβολή δασμών στα εισαγόμενα ομοειδή αγροτικά προϊόντα.

Σας ευχαριστώ όλες μαζί και την κάθε μία ξεχωριστά για τη συνεργασία και τη βοήθειά σας και είμαι στη διάθεση σας για όποιες ερωτήσεις μπορεί να προκύψουν.

Ελασσόνα, ... Οκτωβρίου 2013.

Με εκτίμηση,

Κόνιαρη Αικατερίνη

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το χάρτη που απεικονίζει την τοποθεσία των συνεταιρισμών, το έτος ίδρυσης και το έτος παύσης εργασιών (για τους ανενεργούς) μπορώ να σας τον στείλω με e-mail.

Πίνακας 1- Παράρτημα:
Κατάλογος Αγροτικών – Αστικών Γυναικείων Συνεταιρισμών που
λειτουργούν στην Ελλάδα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΝΕΡΓΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ - ΑΣΤΙΚΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
(ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 2013)

A /A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΧΩΡΙΟ/ΠΟΛΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ
1	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Γέρας	Παρασκευή τοπικών προϊόντων (γλυκά κουταλιού, γλυκά ταψιού, αρτοσκευάσματα, λικέρ, αρωμ. Ξύδι, τουρσιά, ελιές. Οικοτεχνία (πλεκτά, κεντήματα)	Παπάδος	ΛΕΣΒΟΥ	ΓΕΡΑΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22510- 84211/31637	2004
2	Αγροτουριστικός Αγροβιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Πολίχνιτου	Παρασκευή τοπικών προϊόντων (λαδοτύρι, ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα, γλυκά ταψιού). Παρασκευή και τυποποίηση γλυκών κουταλιού, μαρμελάδων και αρωματικών φυτών	Πολίχνιτος	ΛΕΣΒΟΥ	ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ	ΛΕΣΒΟΥ	22520-42260	1997
3	Αγροτουριστικός Μεταποιητικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγιάσου	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, αρτοσκευάσματα, γλυκά ταψιού και κουταλιού). Οικοτεχνία (υφαντά)	Αγιάσος	ΛΕΣΒΟΥ	ΑΓΙΑΣΟΥ	ΛΕΣΒΟΥ	22520-23318	1998
4	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Μεσότοπου	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, παστέλια, αρτοσκευάσματα, ζυμαρικά γλυκά ταψιού και κουταλιού, ελιές, λαδοτύρι). Υπηρεσίες εστίασης (catering)	Μεσότοπος	ΛΕΣΒΟΥ	ΕΡΕΣΟΥ ΑΝΤΙΣΣΗΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-96390	1998
5	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ασώματου "Οι Άγιοι Ανάργυροι"	Παρασκευή γλυκών κουταλιού, συλλογή αρωματικών φυτών . Κατασκευή καλαθιών. Υπηρεσίες εστίασης	Ασώματος	ΛΕΣΒΟΥ	ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΛΑΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22510-42265	1999

6	Συνεταιρισμός Γυναικών Σκαλοχωρίου	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, "γεμιστά", λικέρ, μαρμελάδες, γλυκά ταψιού και κουταλιού, ζυμαρικά, πιττάκια. Υπηρεσίες εστίασης	Σκαλοχώρι Καλλονής	ΛΕΣΒΟΥ	ΚΑΛΛΟΝΗΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-98887	2000
7	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγίας Παρασκευής "Η Σελάδα"	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, αρτοποιήματα, γλυκά ταψιού και κουταλιού, μαρμελάδες, λαδοτύρι, αρωματικό ελαιόλαδο)	Αγία Παρασκευή	ΛΕΣΒΟΥ	ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-31196/ 6974312709	2001
8	Συνεταιρισμός Γυναικών Μήθυμνας (Μόλυβος)	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, ζυμαρικά, γλυκά ταψιού και κουταλιού, μαρμελάδες, λικέρ)	Μήθυμνα	ΛΕΣΒΟΥ	ΜΗΘΥΜΝΑΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-71258	2008
9	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Παρακοίλων	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά ταψιού και κουταλιού, μαρμελάδες, κουλούρια, αμυγδαλωτά, λαδοτύρι, ελιές)	Παράκοιλα	ΛΕΣΒΟΥ	ΚΑΛΛΟΝΗΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-94441	2001
10	Γυναικείος Συνεταιρισμός Άγρας "Πάλευκα"	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά ταψιού και κουταλιού, μαρμελάδες, καρυδάτα, αρωματικά φυτά)	Άγρα	ΛΕΣΒΟΥ	ΚΑΛΛΟΝΗΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-95568	2006
11	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Πέτρας	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια	Πέτρα	ΛΕΣΒΟΥ	ΠΕΤΡΑΣ	ΛΕΣΒΟΥ	22530-41238/ 91287	1983
12	Αγροτουριστικός Μεταποιητικός Συνεταιρισμός Γυναικών Πλωμαρίου	Προϊόντα αρτοποιίας, ζαχαροπλαστικής, ελαιόλαδο, σαπούνια, κοσμήματα). Υπηρεσίες catering	Πλωμάρι	ΛΕΣΒΟΥ	ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ	ΛΕΣΒΟΥ	22520-31033	2012

13	Αγροτικός Βιοτεχνικός και Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ράχων "Γεύση και Τέχνη Ικαρίας"	Παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, τουρσιά). Οικοτεχνία (υφαντά, ξυλόγλυπτα)	Ράχες Ικαρίας	ΙΚΑΡΙΑΣ	PAXΩN	ΙΚΑΡΙΑΣ	22750-41076	2009
14	Αγροτουριστικός Αγροβιοτεχνικός Τεχνικός Συνεταιρισμός "Οι Απολλωνιάτισσες"	Παρασκευή παραδοσιακών προϊόντων ("Τατάκια", "μελεγκούνια", αρτοσκευάσματα, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες)	Απόλλωνας Παραδείσι	ΡΟΔΟΥ	KAMEIPOY	ΡΟΔΟΥ	22460-91284	2005
15	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κορθίου "Αγρομέλισσα"	Παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, ζυμαρικά, αρωματικά φυτά)	Όρμος Κόρθιου	ΑΝΔΡΟΥ	ΥΔΡΟΥΣΑΣ	ΑΝΔΡΟΥ	22820-62100	2003
16	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Υδρούσας "Η αρχόντισσα του Αιγαίου"	Παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, ζυμαρικά, αμυγδαλωτά, τουρσιά)	Μπατσι (Λιμάνι)	ΑΝΔΡΟΥ	KOPΘIOY	ΑΝΔΡΟΥ	22820-41834/ 42488	2007
17	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Σύρου "Το Καστρί"	Παραδοσιακά φαγητά, πίτες, γλυκά ταψιού και κουταλιού, ηδύποτα, αρωματικά φυτά. Υπηρεσίες catering. Λειτουργία εστιατορίου	Άνω Σύρος	ΣΥΡΟΥ	ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ	ΣΥΡΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	22810-83039/ 6972889609	1999
18	Αστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Παραδοσιακής Τέχνης Απεράθου	Παραδοσιακά τοπικά προϊόντα : Γλυκά κουταλιού. Οικοτεχνία-Χειροτεχνία	Απεράθος	ΝΑΞΟΥ	ΔΡΥΜΑΛΙΑΣ	ΝΑΞΟΥ & ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	22850-61436	1987
19	Αγροτικός Συνεταιρισμός Μονής Νάξου "Η Παράδοση"	Οικοτεχνία (εργόχειρα, κεντήματα), υφαντά	Μονή Νάξου	ΝΑΞΟΥ	ΔΡΥΜΑΛΙΑΣ	ΝΑΞΟΥ & ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	22850-32208 /32938	2001

20	Γυναικείος Αγροτικός και Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός "Αιαντίς"	Παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, κομπόστες, προϊόντα μούστου). Οικοτεχνία (Κεραμικά, Υφαντά, Αργυροχρυσοχοΐα, Ραφή Παραδοσιακών στολών)	Καπανδρίτι	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΙΟΥ	ΩΡΩΠΟΥ	22950-52760	2003
21	Συνεταιρισμός Γυναικών Ναυπάκτου	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες)	Ναύπακτος	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	26340-24254	2005
22	Αγροτουριστικός Βιοτεχνικός Οικοτουριστικός Συνεταιρισμός "Η Αιτωλική Γη"	Παραδοσιακά προϊόντα (Γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, ζυμαρικά)	Θέρμο	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΘΕΡΜΟΥ	2644300308	2008
23	Αγροτουριστικός Βιοτεχνικός Οικοτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Χρυσοβέργιου "Χρυσή Βέργα"	Προώθηση τοπικού αγροτικού προϊόντος (Ελιά Καλαμών)	Χρυσοβέργι	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	6970668797	2010
24	Αγροτικός, Βιοτεχνικός και Οικοτεχνικός Συν/σμός Θυρίου	Γλυκά, ποτά, πίτες	Θύριο Βόνιτσας	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	24430/71321	2005
25	Γυναικείος Συνεταιρισμός Δήμου Αιγείρας	Παραδοσιακά προϊόντα (Γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, πετιμέζι, αρτοσκευάσματα). Υπηρεσίες τροφοδοσίας εκδηλώσεων	Αμπελόκηποι	ΑΧΑΪΑΣ			26960-32565	2004
26	Γεωργοτουριστικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Αράχοβας "Η Κυπάρισσος"	Αγροτουριστικά καταλύματα. Παραδοσιακά υφαντά, κεντήματα παραδοσιακών στολών και εκκλησιαστικών ειδών	Αράχοβα	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΑΡΑΧΟΒΗΣ	ΔΙΣΤΟΜΟΥ ΑΡΑΧΟΒΑΣ ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	22670-31701/31021	1985

27	Συνεταιρισμός Γυναικών προφυγικού συνοικισμού Θήβας "Το Μοσχοκάρφι"	Παραδοσιακά προϊόντα (πίτες, ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ)	Θήβα	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΘΗΒΑΙΩΝ	ΘΗΒΑΙΩΝ	22620-80433	2003
28	Αγροτουριστικός Αγροβιοτεχνικός Αγροοικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Δήμου Δαύλειας "Φιλόμηλα"	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά ταγιάου και κουταλιού)	Δαύλεια Λιβαδειάς	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΔΑΥΛΕΙΑΣ	ΛΕΒΑΔΕΩΝ	22610-52107 /6972076899	2008
29	Πρότυπος Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός Οικοτεχνίας, Σηροτεχνίας, Αγροτοβιομηχανίας Περιοχής (ΠΑΣΟΣΑΠ) Κύμης	Χειροποίητες κατασκευές (Κουκούλαρικά κάδρα, παραδοσιακές υφαντές πετσέτες).	Κύμη	ΕΥΒΟΙΑΣ	ΚΥΜΗΣ	ΚΥΜΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	22220-23352	1985
30	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Δήμου Αυλώνος	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, πίτες, αρτοσκευάσματα, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, προϊόντα με βάση το μούστο. Υπηρεσίες catering	Χάνια Αυλωνάρι	ΕΥΒΟΙΑΣ	ΑΥΛΩΝΟΣ	ΚΥΜΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	22230-32210	2005
31	Γυναικείος Συνεταιρισμός Λαϊκής Τέχνης "Ευρυτανία"	Υφαντά. Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες). Υπηρεσίες catering	Καρπενήσι	ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΚΑΡΠΙΝΗΣΙΟΥ	ΚΑΡΠΙΝΗΣΙΟΥ	22370- 80673/21026	1992
32	Αγροτικός Χειροτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Πέτας	Οικοτεχνία- Χειροτεχνία (Κεντήματα, πλεκτά, δαντέλες). Παραδοσιακά γλυκά, μαρμελάδες και ζυμαρικά	Πέτα	ΑΡΤΑΣ	ΠΕΤΑ	ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	6973266253	1992
33	Γυναικείος Αγροτικός Βιοτεχνικός και οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Παραμυθιάς "Οι Σουλιώτισσες"	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά του κουταλιού). Είδη χειροτεχνίας και οικοτεχνίας.	Παραμυθιά	ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ	ΣΟΥΛΙΟΥ	26660-24207	2008

34	Αγροτικός Γυναικείος Ηπειρωτικός Συνεταιρισμός "Η Γης"	Παραδοσιακές ηπειρώτικες πίτες, ζυμαρικά, γλυκά του κουταλιού και μαρμελάδες, αρωματικά φυτά βουνού	Κατσικάς, Ιωάννινα	ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΠΑΜΒΩΤΙΔΟΣ	ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	26510-91180	1998
35	Αγροτικός Γυναικείος Συνεταιρισμός "Μικρή Λάκκα Σούλι"	Χωριάτικες πίτες, ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, κουραμπιέδες	Θεσπρωτικό	ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ	ΖΗΡΟΥ	26830-32686/32131	1995
36	Αγροτικός Γυναικείος Συνεταιρισμός Γυμνοτόπου	Παραδοσιακά τοπικά προϊόντα	Γυμνότοπος Φιλλιπιάδας	ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΟΣ	ΖΗΡΟΥ	26830-81224	2007
37	Συνεταιρισμός Γυναικών περιοχής Σοφάδων	παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, βουτήματα, γλυκά κουταλιού, τουρσιά, αρωματικά φυτά βουνού)	Μουζάκι	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ	ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ	24450-43133	2004
38	Αγροτουριστικός και Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Δήμου Μενελαΐδος	Γλυκά κουταλιού, ζυμαρικά, σάλτσα, αρωματικά φυτά βουνού	Θραγίμι	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΜΕΝΕΛΑΪΔΑΣ	ΣΟΦΑΔΩΝ	24430-22987/ 24410-27152	2003
39	Αγροτικός Μεταποιητικός Συνεταιρισμός Γυναικών Λιβαδίου	Παραδοσιακά ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα, πίτες, γλυκά κουταλιού. Λειτουργία εστιατορίου	Λιβάδι	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΛΙΒΑΔΙΟΥ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	24930-41820/ 6971828441	2002
40	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Γόννων "Αντιγονίδες"	παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, παραδοσιακές πίτες, γλυκά ταγιού, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, σαπούνι). Υπηρεσίες catering	Γόννοι	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΓΟΝΝΩΝ	ΤΕΜΠΩΝ	24950-31700/31251	2004
41	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ελευθεράι "Καλλιγεύσις"	Ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα, πίτες, γλυκά ταγιού και κουταλιού, λικέρ, λιαστές ντομάτες	Ελευθερές	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΚΟΙΛΑΔΑΣ	ΛΑΡΙΣΣΑΙΩΝ	2410-811400	2008

42	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς	παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά ταψιού, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, αρωματικό λάδι, τουρσί). Υπηρεσίες catering και ενοικιαζόμενα δωμάτια	Ζαγορά	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΖΑΓΟΡΑΣ	ΖΑΓΟΡΑΣ ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	24260-23460/23678	1993
43	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Πορταριάς	Ζυμαρικά, γλυκά και κουταλιού. Υπηρεσίες catering	Πορταριά	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	ΒΟΛΟΥ	24280-99173 /99928	1997
44	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ανήλιου, Ομάδα γυναικών "Αηλιώτκα-αλλιώτκα"	παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, βουτήματα, γλυκά κουταλιού, τουρσιά, αρωματικά φυτά βουνού)	Ανήλιο	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	ΖΑΓΟΡΑΣ ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	24260-31329/31711	2000
45	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ενοικιαζόμενων δωματίων Πηλίου Περχώρων και Νήσων "Η Μέλισσα"	Αγροτουριστικά καταλύματα (Τσαγκαράδα, Ξυρίχι, κισσό, Ανήλιο)	Νέα Δημητριάδα, Βόλος	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΒΟΛΟΥ	ΒΟΛΟΥ	24210-57229	1998
46	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Πτελεού "φτελιά"	Παραδοσιακές πίτες, βουτήματα, ζυμαρικά, μαρμελάδες, λικέρ, αρωματικά ελαιόλαδο. Λειτουργία ουζερί-ζαχαροπλαστείου	Πτελεός	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΠΤΕΛΕΟΥ	ΑΛΜΥΡΟΥ	24220-41550	2000
47	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Γλώσσας "Η Γλωσσιώτισσα"	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, σκοπελίτικη πίτα, αρτοσκευάσματα, γλυκό κουταλιού "αυγάτο", μαρμελάδες)	Γλώσσα Σκοπέλου	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΣΚΟΠΕΛΟΥ	ΣΚΟΠΕΛΟΥ	24240-33224	1999
48	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Δήμου Αλοννήσου "Ίκος"	Παραδοσιακά προϊόντα (αμυγδαλωτά, πίτες, κουραμπιέδες, γλυκά ταψιού και κουταλιού, τουρσί, σαπούνι, αρωματικά φυτά, φιλέτο τόνου)	Αλόννησος	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ	ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ	24240-66270/65180	2000

49	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Ιωλκού "Το Ρόδι"	Αρτοσκευάσματα, πίτες, τουρσί, ξιδάτο γαύρο, γλυκά ταψιού και κουταλιού, μαρμελάδες, αρωματικά φυτά	Άγιος Ονούφριος Ιωλκού	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΙΩΛΚΟΥ	ΒΟΛΟΥ	24210-56342	2007
50	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Τρικεριού Νοτίου Πηλίου	Παρασκευή παραδοσιακών προϊόντων	Τρίκερι	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΤΡΙΚΕΡΙΟΥ	ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ	6972896884	2008
51	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Σέσκλου Δήμου Αισωνείας "Το Φτάσμα"	Παραδοσιακά προϊόντα (πίτες, ψωμί, γλυκά). Υπηρεσίες τροφοδοσίας	Σέσκλο	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΑΙΣΩΝΙΑΣ	ΒΟΛΟΥ	24210-95076	2008
52	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Βυζιτσας "Εσπερίδες"	Παραδοσιακά προϊόντα (πίτες, γλυκά κουταλιού)	Βυζίτσα	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΜΗΛΕΩΝ	ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ	24230-86838	2011
53	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ασπροκκλησιάς	Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες	Ασπροκκλησιά, Αγιόφυλλο	ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΧΑΣΙΩΝ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	24320-94477	1997
54	Συνεταιρισμός Γυναικών Περγουλιού	Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού	Περγούλι	ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΑΙΘΗΚΩΝ	ΠΥΛΗΣ	24340-91239/ 6981325718	1999
55	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κοιλωμένου "Οι Μελισσιώτισσες"	Παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα (Λάδι, κρασί, μέλι, ξύδι, σαπούνι, λαδοτύρι, γλυκά κουταλιού, αρωματικά φυτά). Οικοτεχνία-Χειροτεχνία (υφαντά, πλεκτά)	Κοιλωμένος	ΖΑΚΥΘΟΥ	ΑΡΤΕΜΙΣΙΩΝ	ΖΑΚΥΝΘΟΥ	26950-48517	2007
56	Γυναικείος Εμπορικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός "Αλκυόνες"	Δημιουργία παραδοσιακών στολών και ραφή μοντέρνων ενδυμάτων	Κέρκυρα	ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ	ΚΕΡΚΥΡΑΣ	26610-22788	1986

57	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Περαχωρίου	Αγροτουριστικά καταλύματα και τοπικά εδέσματα	Περαχώρι, Ιθάκη	ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	ΙΘΑΚΗΣ	ΙΘΑΚΗΣ	26740-32150	1996
58	Αγροβιοτεχνικός Συνεταιρισμός "Η Κρουσανιώτισσα"	Προϊόντα με βάση το Κρουσανιώτικο ελαιόλαδο, τη σταφίδα, το μέλιτα αμύγδαλα, και τα φρούτα της περιοχής (Καλιτσούνι, παξιμάδια, κρασάτα, αμυγδαλωτά)	Κρουσάνας	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΚΡΟΥΣΩΝΑ	ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	2810-711989	1999
59	Αγροτικός Γυναικείος Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Δήμου Γοργολαίνης "Μελισάνθη"	Κρητικά παραδοσιακά αρτοσκευάσματα, γλυκά ταψιού και σοκολατοειδή. Υπηρεσίες catering	Άγιος Μύρωνας	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2810-721592	2000
60	Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κορφών "Κορφιανά Καλοιοίδια"	Καλιτσούνια, ραβιόλια, ξεροτήγανα, τσιμπιτά κουλουράκια. Υπηρεσίες catering	Κορφές	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΚΡΟΥΣΩΝΑ	ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	2810-851282	2002
61	Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Μαράθου "Το Ξόμπλιαστο κουλουράκι"	Ξόμπλιαστα κουλουράκια, λαδοκούλουρα, καλιτσούνια, ξεροτήγανα	Μάραθος	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΤΥΛΙΣΟΥ	ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	2810-521051	2000
62	Γυναικείος Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Δήμου Βιάννου "Η Έργανος"	Παραδοσιακά κρητικά αρτοσκευάσματα	Έμπαρος	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΒΙΑΝΝΟΥ	ΒΙΑΝΝΟΥ	28950-41192	2003
63	Γυναικείος Συνεταιρισμός Αστών Ηρακλείου "Παραδοσιακά Αστιανά Εδέσματα"	Παραδοσιακά κρητικά προϊόντα (αρτοσκευάσματα, λυχναράκια, ξεροτήγανα)	Κάτω Ασίτες	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2810-861568	2001

64	Αγροτικός Οικοτεχνικός Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Δήμου Ρούβα "Ιδαία Γη"	τοπικά προϊόντα (τουρσιά: αγκινάρα, κάπαρη, λιαστή ντομάτα, κρητικά αρτοσκευάσματα, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες)	Γέργερη	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΡΟΥΒΑ	ΓΟΡΤΥΝΑΣ	28940-41600	2001
65	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγίου Βασιλείου Πεδιάδος "Βασιλείων Γλυκασμός"	Είδη ζαχαροπλαστικής, γλυκά κουταλιού	Άγιος Βασίλειος Πεδιάδας	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ	ΑΡΧΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	2810-743781	2006
66	Αγροτεχνικός - Χειροτεχνικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Δ. Γουβών "Μίνθι"	Αρτοσκευάσματα : εφτάζυμο ψωμί, ανεβατό κουλούρι, σταφιδωτά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες	Καλό Χωριό Δήμου Γουβών	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΓΟΥΒΩΝ	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	28970-42331	2007
67	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Δ. Αρχανών "Αρχανών Γεύσεις"	Γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, τοπικό τραχανά, βουτήματα	Άνω Αρχάνες	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΡΧΑΝΩΝ	ΑΡΧΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	6972301684	2009
68	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Καμάρων "Ορεινές Γεύσεις"	Τοπικά εδέσματα (πίτες, βουτήματα, γλυκά κουταλιού). Λειτουργεί ταβέρνα με παραδοσιακά κρητικά φαγητά	Καμάρες	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ	ΦΑΙΣΤΟΥ	6978644755	2007
69	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών "Πόμπιανές δημιουργίες"	Πίτες, κουλουράκια, παξιμαδάκια, ψωμί. Υπηρεσίες τροφοδοσίας	Πόμπια	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΜΟΙΡΩΝ	ΦΑΙΣΤΟΥ	6936538786	2007
70	Αγροτικός Χειροτεχνικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Χάρακα "Μελιστάλαχη"	παραδοσιακά κρητικά αρτοσκευάσματα	Χάρακας Μονοφατίου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	ΑΡΧΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	6944332180	2010

71	Αγροτικός Οικοτεχνικός Χειροτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ροδιάς "Κερά Ροδέα"	Παραγωγή παραδοσιακών γλυκών και αρτοποιημάτων. Παραδοσιακά εργόχειρα	Ροδιά Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΓΑΖΙΟΥ	ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	6906260144	2013
72	Συνεταιρισμός γυναικών Μαγαρικαρίου	Παραγωγή κρητικών αρτοποιημάτων και ψωμιού	Μαγαρικάρι	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ	ΦΑΙΣΤΟΥ	6949775354	2007
73	Γυναικείος Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Ζάκρου "Μελίων"	Κρητικά αρτοποιήματα και γλυκίσματα. Υπηρεσίες τροφοδοσίας	Ζάκρος Ιτάνου, Σητεία	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΙΤΑΝΟΥ	ΣΗΤΕΙΑΣ	28430-93306	2007
74	Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών "Κριτσάς"	Παραδοσιακά προϊόντα και αρτοποιήματα	Κριτσά	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	28410-51111	2009
75	Συνεταιρισμός Αγίου Κωνσταντίνου "Άρτεμις"	Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ, ρακόμελο, σαπούνη αρωματικά φυτά περιοχής	Άγιος Κων/νος, Ρούστικα	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΦΩΚΑ	ΡΕΘΥΜΝΗΣ	28310-91566	2006
76	Συνεταιρισμός Γυναικών Αποστόλων "Ερατώ"	Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού λικέρ, τουρσιά, πελτέ ντομάτας	Αποστόλους Αμαρίου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΥΒΡΙΤΟΥ	ΑΜΑΡΙΟΥ	28330-22078/ 6978152999	2007
77	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Περάματος "Άνθεια"	Παραδοσιακά προϊόντα	Πέραμα	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	28340-22115	2009
78	Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Καράνου "Η Αγρότισσα"	Τουρσιά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, ελιές μυζήθρα σε ελαιόλαδο	Καράνος	ΧΑΝΙΩΝ	ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ	ΠΛΑΤΑΝΙΑ	28210-67107	1996
79	Αγροτικός Οικοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Παλαιών Ρουμάτων Δ. Βουκολιών "Η Αρχόντισσα"	Τραχανά, γλυκά κουταλιού. Οικοτεχνία	Παλαιά Ρούματα	ΧΑΝΙΩΝ	ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	ΠΛΑΤΑΝΙΑ	28240-41160	2007

80	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κοκκινογείων "Ο Μααράς"	Παραδοσιακά Προϊόντα (Ποικιλία ζυμαρικών, πίτες, μαρμελάδες, λικέρ)	Κοκκινόγεια	ΔΡΑΜΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	25220-60456	1998
81	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Βαθυτόπου "Ορεισίβιες"	Παραδοσιακά Προϊόντα Μικρασιάτικες και Θρακιώτικες συνταγές (Ζυμαρικά, μαρμελάδες, αρωματικά φυτά βουνού)	Βαθύτοπος / Κάτω Νευροκοπίου	ΔΡΑΜΑΣ	ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	25230-41376	2006
82	Αγροτικός Συνεταιρισμός Παρανεστίου "Η Συνεργασία"	Ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα, λικέρ, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, πίτες, ποντιακά πιρσκι, αρωματικά φυτά βουνού	Παρανέστι	ΔΡΑΜΑΣ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	5240-22430	2000
83	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Καλού Αγρού "Η Καλοαγρίτισσα"	Παραδοσιακά Προϊόντα (Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ)	Καλός Αγρός	ΔΡΑΜΑΣ	ΔΡΑΜΑΣ	ΔΡΑΜΑΣ	24210-96500	2009
84	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Τριγώνου "Γαία"	Παραδοσιακά βιολογικά ζυμαρικά, πίτες, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ	Πλάτη Έβρου/ Δίκαια /Καναδάς	ΕΒΡΟΥ	ΤΡΙΓΩΝΟΥ	ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	25560-51100	1998
85	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Πέπλων "Ακρίτισσες"	Παραδοσιακές πίτες, γλυκά ταψιού και κουταλιού. Λειτουργούν καφέ-κυλικείο στο Τελωνείο Κήπων	Πέπλο	ΕΒΡΟΥ	ΦΕΡΩΝ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	25550-31901	1998
86	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Λύρας "Νερόμυλος"	Παραδοσιακά ζυμαρικά, φύλα για πίτες	Λύρα Τυχερού, Σουφλί	ΕΒΡΟΥ	ΤΥΧΕΡΟΥ	ΣΟΥΦΛΙΟΥ	25540-61360/ 61038	(2006) 2007
87	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Δαδιάς "Η Γερακίνα"	Τοπικά ζυμαρικά, πίτες, παραδοσιακά φαγητά. Λειτουργία αναψυκτήριου	Δαδιά Έβρου/ Σουφλί	ΕΒΡΟΥ	ΣΟΥΦΛΙΟΥ	ΣΟΥΦΛΙΟΥ	25540-32396	1994

88	Παραγωγικός Συνεταιρισμός Γυναικών Λουτρών "Χάνα"	Λειτουργία ταβέρνας -εστιατορίου στα Δημοτικά Λουτρά	Λουτρά Τραιανούπολης	ΕΒΡΟΥ	ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	25510-61070	1996
89	Αγροοικοτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών "Αξιόκερσα"	Παραδοσιακά ζυμαρικά, γλυκό κουταλιού "πράουστο", λικέρ. Οικοτεχνία (υφαντά)	Καμαριώτισσα	ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	25510-41814	2000
90	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Σαμοθράκης "Νίκη"	Παραδοσιακά εδέσματα (πίττες, χυλοπίτες, τουρσί, μαρμελάδες, γλυκά κουταλιού)	Καμαριώτισσα Σαμοθράκης	ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	25510-41307	2000
91	παραγωγικός Συνεταιρισμός Γυναικών Τυχερού	καλλιέργεια, τυποποίηση, εμπορία σπαραγγιών	Τυχερό	ΕΒΡΟΥ	ΤΥΧΕΡΟΥ	ΣΟΥΦΛΙΟΥ	25540-41131/ 42133	1991
92	Οικοτεχνικός Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός Γυναικών Κοτύλης	Οικοτεχνία (πλεκτά, κεντήματα)	Κοτύλη Εχινού	ΞΑΝΘΗΣ	ΚΟΤΥΛΗΣ	ΜΥΚΗΣ	25440-24190	2004
93	Παραγωγικός Οικοτεχνικός Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός Γυναικών Σάρτρων	Χειροποίητα φύλα για πίτες, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, λικέρ. Χειροτεχνία (πλεκτά, δαντέλες) στην αρχή	Σάρτραι Εχινού	ΞΑΝΘΗΣ	ΣΑΤΡΩΝ	ΜΥΚΗΣ	6975593345	2005
94	Αγροτικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγ. Γεωργίου	Παραδοσιακά ζυμαρικά	Άγιος Γεώργιος	ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΕΣΚΑΤΗΣ	ΔΕΣΚΑΤΗΣ	24620-41615	1992
95	Αγροτικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Καρπερού	Παραδοσιακά ποντιακά ζυμαρικά και γλυκά κουταλιού	Καρπερό	ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΧΑΣΙΩΝ	ΔΕΣΚΑΤΗΣ	24620-34230	2004

96	Συνεταιρισμός Γυναικών Περιοχής Δήμου Αγίων Αναργύρων	Τοπικά παραδοσιακά προϊόντα (πίτες, ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού)- Κατεψυγμένα προϊόντα. Υπηρεσίες εστίασης.	Μαλισότοπος Βασιλειάδας	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	24670-98438	1999
97	Συνεταιρισμός Γυναικών Κωσταραζίου	Παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων (τυρί μπάτζιο, ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, λουκούμια)	Κωσταράζι	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΙΩΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗ	ΟΡΕΣΤΙΔΟΣ	6944786445	2005
98	Αγροτικός Γυναικείος Συνεταιρισμός "Γεύσεις Ακριτών"	Ποντιακά Παραδοσιακά προϊόντα (Ζυμαρικά, πίτες, μαρμελάδες, ποτά)	Διποταμία	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΑΚΡΙΤΩΝ	ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	24670-91213/ 6988624947	2009
99	Αγροτικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Βελβεντού	Τοπικά παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες)	Βελβεντός	ΚΟΖΑΝΗΣ	ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	ΣΕΡΒΙΩΝ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	6973337122	1985
100	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Άνω Καλλινίκης "Πελαγονία"	Οικοτεχνία (παραδοσιακές στολές, πλεκτά και κεντήματα)	Άνω Καλλινίκη	ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΚΑΤΩ ΚΛΕΙΝΩΝ	ΦΛΩΡΙΝΑΣ	23850 23318/ 46048	1997
101	Αστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Νυμφαίου "Η Νύμφη"	Τοπικά παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, λικέρ, λιαστές ντομάτες, αρωματικά φυτά. Χειροτεχνία (ξυλόγλυπτα)	Νυμφαίο	ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΝΥΜΦΑΙΟΥ	ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	23860-31117 /6972202615	1994
102	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραδοσιακών Προϊόντων Αγ. Αντώνιος	Παραδοσιακά προϊόντα (Ζυμαρικά: ιβριστόν, συρόν, γλυκά ταγιάου, μαρμελάδες. Υπηρεσίες catering. Λειτουργία καφέ- γλυκοπωλείου	Άγιος Αντώνιος	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ	ΘΕΡΜΗΣ	23960-41807 /6972709100	(1997) 1999
103	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Καλαμωτού "Η Κυψέλη"	Παραδοσιακές πίτες και ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού. Υπηρεσίες catering	Καλαμωτό	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΚΑΛΛΙΝΔΟΙΩΝ	ΛΑΓΚΑΔΑ	23930-81358	2001

104	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανατολικού "Βαλμάδα"	Παραδοσιακά προϊόντα (Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού και ταψιού, κουλουράκια, πίτες)	Ανατολικό Αντιγονιδών	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΧΑΛΑΣΤΡΑΣ	ΔΕΛΤΑ	2310-718696	2007
105	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Μελισσοχωρίου "Εύγε"	Παραδοσιακά γλυκά και ζυμαρικά. Υπηρεσίες catering	Κρυονέρι Μελισσοχωρίου	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΣΟΧΟΥ	ΛΑΓΚΑΔΑ	6972128822	2009
106	παραγωγικός Συνεταιρισμός Γυναικών Άρνισσας "Ο Βόρας"	Παραδοσιακά προϊόντα (Ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, κομπόστες, τουρσιά, σάλτσες)	Άρνισσα Βεγορίτιδας	ΠΕΛΛΑΣ	ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑΣ	ΕΔΕΣΣΑΣ	23810-31983	1997
107	Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Αρχαγγέλου "Η Παράδοση"	Γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, λικέρ κεράσι –βύσσινο - κράνα	Αρχάγγελος	ΠΕΛΛΑΣ	ΕΞΑΠΛΑΤΑΝΟΥ	ΑΛΜΩΠΙΑΣ	23840-73600	2005
108	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Αρχαγγέλου	Γλυκά κουταλιού, λικέρ (κεράσι). Οικοτεχνία - χειροτεχνία (πλεκτά, κεντήματα)	Φουστάνη Πέλλας	ΠΕΛΛΑΣ	ΕΞΑΠΛΑΤΑΝΟΥ	ΑΛΜΩΠΙΑΣ	2384-73197	2004
109	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Παραδοσιακών Προϊόντων Πολυκάρπων	Γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, κομπόστες, τουρσιά	Πολυκάρπη	ΠΕΛΛΑΣ	ΑΡΙΔΑΙΑΣ	ΑΛΜΩΠΙΑΣ	23840-31421	2002
110	Παραγωγικός καταναλωτικός Συνεταιρισμός γυναικών Λιτοχώρου Πιερίας	Παραδοσιακά τρόφιμα (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, βότανα, μαρμελάδες). Λειτουργία Παραδοσιακού Εστιατορίου	Λιτόχωρο	ΠΙΕΡΙΑΣ	ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ	ΔΙΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	23520-23520	1986
111	Αγροτουριστικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ποροίων	Τοπικά προϊόντα (γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, ζυμαρικά, πίτες, γλυκά ταψιού, λικέρ, αρωματικά φυτά). Υπηρεσίες catering	Άνω Ποροία	ΣΕΡΡΩΝ	ΚΕΡΚΙΝΗΣ	ΣΙΝΤΙΚΗΣ	23270-51550	1999

112	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Βαρβάρας "Δρυάδες"	Τοπικά προϊόντα (γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, ζυμαρικά, λικέρ)	Βαρβάρα	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΑΡΝΑΙΑΣ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	23720-51298/51212	1998
113	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ταξιάρχης "Ευ Γεύεσθαι"	Πρωτότυπα ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, λικέρ	Ταξιάρχης Πολύγυρου	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	2370-94477/94206	2007
114	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αργολίδας "Κυανών Έργα"	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, όσπρια, λικέρ, αρωματικά φυτά)	Νέα Κίος	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	ΑΡΓΟΥΣ ΜΥΚΗΝΩΝ	27510-52330	2007
115	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Λεωνιδίου	Παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα, αμυγδαλωτά, γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες, λικέρ). Υπηρεσίες catering	Λεωνίδιο	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	27570-23507	2005
116	Αγροτικός Συνεταιρισμός Οικοτεχνίας - Χειροτεχνίας "Η Εργάνη"	Οικοτεχνία (υφαντά, κιλίμια, χαλιά, μαξιλάρια, κεντήματα, πλεκτά)	Γεράκι	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	ΕΥΡΩΤΑ	27310- 71832/71428	1988
117	Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κροκεών "Η Κυνίσκα"	Οικοτεχνία (Τοπικές παραδοσιακές στολές και αποκριάτικες στολές). Παραδοσιακές συνταγές επεξεργασίας προϊόντων ελαιολάδου (σαπούνι)	Κροκεές	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΚΡΟΚΕΩΝ	ΕΥΡΩΤΑ	27150-26534	2000
118	Αγροτουριστικός Αγροβιοτεχνικός Συνεταιρισμός Κυπαρισσίας "Νέδα"	Παρασκευή γλυκισμάτων	Φαρακλάδα	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	27610-23271	2009

Πίνακας 2 Παράρτημα:
Καταγραφή –Ερωτηματολόγιο Γυναικείων Αγροτικών – Αστικών
Συνεταιρισμών ανά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ **Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΝΟΤΙΟΥ

ΑΙΓΑΙΟΥ **Σφάλμα!**

Λανθασμένη

σύνδεση.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ **Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ**Σφάλμα! Λανθασμένη σύνδεση.**

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ - ΑΣΤΙΚΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

Χάρτης 1- Παράρτημα : Αγροτικοί - Αστικοί Γυναικείοι Συνεταιρισμοί Ελλάδας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδρεάτου, Α. (2007) «Συστήματα διαχείρισης βιώσιμης ανάπτυξης» Διδακτορική διατριβή, Αθήνα: ΕΜΠ.
- Γιδαράκου Ι. (2005) «Γυναικεία συνεταιριστική επιχειρηματικότητα: Θεωρία και πρακτική», Εισήγηση στην Ημερίδα: Γυναικεία συνεταιριστική Επιχειρηματικότητα του ελληνικού αγροτικού χώρου, *ΙΣΕΜ*, Αθήνα.
- Γιδαράκου, Ι., Δημοπούλου, Ε., και Καζακόπουλος, Α. (2005) «Ιδιοκτησία και επιχειρηματικότητα στον πρωτογενή τομέα», στο: Μ Στρατηγάκη (επιμέλεια) *Επιχειρηματικότητα Γυναικών- Όψεις Ιδιοκτησίας και Διοίκησης*, Αθήνα: Gutenberg, 105-139.
- Giagou, D. and Apostolopoulos, C. (1996) «Rural women and the development of the agritouristic Cooperatives in Greece: The case of Petra Lesvos», *Journal of Rural Cooperation*, 24:143-155.
- Δασκάλου, Γ (2001) «Κοινωνική εκπαίδευση και Συνεταιριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, στο *Συνεταιριστικοί προβληματισμοί*, Ι.Σ.Ε.Μ. , Αθήνα : Σταμούλης, 117-124.
- Έξαρχος, Γ και Καραγιάννης, Στ. (2004) *Αγροτουρισμός μοχλός ανάπτυξης της υπαίθρου*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης.
- Θεοδωροπούλου, Ε. και Αποστολόπουλος, Κ. (2003) «Συνδυασμός οικοαγροτουρισμού και Βιολογικής Γεωργίας: Μια εναλλακτική μορφή ανάπτυξης της Ελληνικής Υπαίθρου», στο *Περιβάλλον και ανάπτυξη της Υπαίθρου*, Μπεριάτος, Η. και Ψαλτόπουλος, Δ. (επιμέλεια), Αθήνα: Θεμέλιο, 154-165.

- Ιακωβίδου Ο. (2006), «Αγροτικός Τουρισμός: η Ελληνική πραγματικότητα», Συνέδριο Δράμας, 3ο θεματικό πεδίο: Περιβάλλον-Τουρισμός-Πολιτισμός, Δράμα 28 & 29 Ιανουαρίου 2006, σελ.3-7.
- Ιακωβίδου, Ο. (2003) «Women's Agrotourist Cooperatives in Greece: Key Elements for Their Successful Operation» *Journal of Rural Cooperation*, 30(1).
- Ιακωβίδου, Ο.(2007), «Η Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Ελληνική Ύπαιθρο: Θέση – πολιτικές –Προοπτικές», *Πυθαγόρας II – Φύλο*, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.
- Κόλιου, Ν. (1996) *Οι πρωτοπόροι της περιοχής του Αλμυρού: Απαρχές συνεργατισμού και άλλα ιστορικά*, Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κορδάτος, Γ. (1973) *Τα' Αμπελάκια κι' ο μύθος για το συνεταιρισμός τους*, Αθήνα: Μπουκουμάνη.
- Κρουσταλάκη – Μπεβεράτου, Σ. (1990), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Θεσμός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης*, Αθήνα: ΑΤΕ.
- Λιάνος, Θ., Δαμιανός, Δ., Μέργος, Γ., Ντεμούσης, Μ και Κατρανίδης, Σ. (2009) *Αγροτική Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*, γ' έκδ, Αθήνα : Ε. Μπένου.
- Μαζουγιέ, Μ. και Ρουντάρ, Λ.(2005) *Ιστορία των γεωργιών του κόσμου*, Αθήνα: Έξαντας.
- Μπεριάτος, Η. και Ψαλτόπουλος, Δ. (2003) «Ο ρόλος της περιβαλλοντικής και σχεδιασμού στην ανάπτυξη της υπαίθρου: Η Ελληνική εμπειρία», στο Μπεριάτος, Η. και Ψαλτόπουλος, Δ. (επιμέλεια), *Περιβάλλον και ανάπτυξη της Υπαίθρου*, Αθήνα: Θεμέλιο, 203-224.
- Παπαγεωργίου, Κ. (2001) «Συνεταιρισμοί και παγκοσμιοποίηση», στο *Συνεταιριστικοί προβληματισμοί*, Ι.Σ.Ε.Μ. , Αθήνα : Σταμούλης, 75-86.

- Παπαγεωργίου, Κ. (2001) «Συνεταιριστική νομοθεσία στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση», στο *Συνεταιριστικοί προβληματισμοί*, Ι.Σ.Ε.Μ. Αθήνα, Σταμούλης 163-182.
- Παρασκευοπούλου – Κόλια (2008) «Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις» *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, **4** (1).
- Πατρόνης, Β. (2004) «Τα χαρακτηριστικά και η προοπτική της Κοινωνικής Οικονομίας σε μια Πολυλειτουργική Ύπαιθρο», στο Παπαδόπουλος, Α., *Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική Ύπαιθρο*, Αθήνα:Gutenberg, 151-184.
- Ρουμπάκου, Α. (2007) «Τοπική ανάπτυξη στην ύπαιθρο: Δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών στην ύπαιθρο», Διπλωματική εργασία, Αθήνα, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας.
- .
- Σαφιλίου, Κ. και Παπαδόπουλος, Α. (2004) *Οι μικροί γεωργοί στην Ελλάδα: Ποιοί θα επιβιώσουν και πώς*, Αθήνα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών: Gutenberg.
- Τσιώλης, Γ (2011) *Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα : Πεδίο.
- Ψυχάρης, Γ.(2012) «Περιφερειακό αποτύπωμα της οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης στην Ελλάδα», Βόλος: Διάλεξη στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- .

http://www.academia.edu/792622/_..._and_..._21_..._2011

<http://ageconsearch.umn.edu/handle/60881>

<http://www.diktio-kapa.dos.gr>

http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n4015_2011.htm

<http://www.equal-greece.gr>

<http://www.equal-krikos.gr/content/view/19/37/>

<http://www.geodata.gov.gr>

<http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/agrotourism/agricultural-association.html>

<http://www.paseges.gr/el/news?subject=Gynaikioi-Synetairismo>